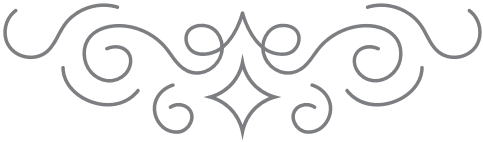

הוראה בהלכה

תשורה

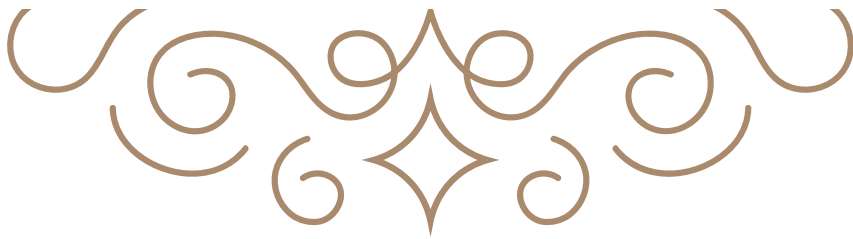
משמחת הנישואין של
הרה"ת גרשון שלום ומושקא שי'
גורביץ

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

עיצוב ועימוד:

יוסף יצחק אשכנזי

yosef.i.ashkenazy@gmail.com

בפתח הקובץ

בשבח והודיה לה' יתברך על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול אשר זיכנו בנישואי צאצאינו שיחיו, שזכו להקים יחד בית בישראל - בית חב"ד, אנו מתכבדים להגיש בפני ידידינו ומכרינו המשתתפים בשמחתנו את ה'תשורה' הזו (מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע שחילק 'תשורה' בחתונתו של הרבי).

בראש הקובץ בא מכתב כ"ק אד"ש מה"מ לסב החתן ר' אלחנן יעקובוביץ' ע"ה. תודתנו נתונה לדוד החתן הרה"ח **יוסף יצחק** שי' **יעקובוביץ'**, ובנו הת' **מנחם מענדל** שי' על המצאת המכתב לידנו.

ידועה דרכו של מלכנו בשיחותיו הק' בהם לומד מכל דבר הוראה בעבודת ה' לכל אחד במקומו ומצבו באשר הוא. יסוד אשר לומד מתורת הבעש"ט הידועה ומפורסמת שמכל דבר שרואים או ששומעים צריכים ללמוד הוראה בעבודת ה'.

"המעשה הוא העיקר" המצוטט ממסכת אבות (הנאמרת ונלמדת בזמנים אלו) מופיע בתורת מלכנו יותר ממאות פעמים, ואפילו המעלעל בהעברה בעלמא בשיחה או מאמר - לא יוכל לפספס גישה זו החוזרת על עצמה בכל הנושאים - הן לגבי נשיאי ישראל במשך הדורות - ובעיקר מ'רבותנו נשיאנו', מסעות בני' במדבר, חורבן ביהמ"ק, מלחמות בדברי ימי ישראל, הן בביאורים בחסידות, ומאידך בפלפולים חדשניים בנגלה, ועוד רבות.

אודות תורת הבעש"ט המפורסמת הנ"ל - כותב כ"ק אדמו"ר הריי"צ: "צריכים להבין מה שרואים ומה ששומעים, ולא לטעות חלילה במשמעות הדבר ששמעו או ראו" (אחש"פ ת"ש בסעודת הלילה ע"ש כיצד ניתן ללמוד הוראה כדבעי).

בקובץ זה באו בעיקר קטעי סיפורים אותם סיפר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בהתוועדויות ובהזדמנויות שונות, ולמד מהם הוראה בעבודה בפועל.

יחד עם זאת, מטרת הקובץ (אינה להביא את כל הסיפורים שסופרו ע"י הרבי,

שהרי על כך קדמו לנו רבים, ועוד ועיקר - אין המקום המועט (בכמות) מחזיק את המרובה, אלא מטרטנו) להביא הסיפורים עליהם אנו אומרים "מי הוא זה ואיזה הוא אשר קרב ליבו לגשת אל הקודש", ועליהם אומר הרבי "אפס קצהו ושמץ מנהו" - שייך וצריך ללמוד מזה הוראה בעבודת האדם. לשלימות הענין, הובאו המקורות מהם נלקח הסיפור, וכן חולקו הסיפורים לפי נושאים.

חוברת זו נלקטה ונערכה ע"י אח החתן הת' **שניאור זלמן** שי' **גורביץ**. כמו"כ תודתנו נתונה ל'ועד להפצת שיחות' ולמערכת 'שיחה יומית', על הסכמתם בשימוש התוכן.

וזאת למודעי: הסיפורים מובאים ממקורות מוגהים ושאינם - ללא הבדל. כמו"כ מובאים בצורה מעובדת עם עריכה קלה, ותרגום ללה"ק, ולשלימות הענין - כדאי לעיין במקורות המצורפים.

תקוותינו ובטחוננו כי משמחה זו, נמשיך מיד לשמחת הגאולה ו"מהרה ישמע בערי יהודה, קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה" בחתונה הגדולה דכנסת ישראל וקוב"ה - "לעתיד לבוא יהיו נישואין" - בהתגלותו המליאה של כ"ק אד"ש מה"מ בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ימות המשיח, י"א מנחם-אב תשפ"ה
קכ"ג שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
כפר חב"ד, אה"ק

משפחת דרור לבנון
רמת אביב

משפחת גורביץ
נחלת הר חב"ד

פרסום ראשון

מכתב זה נשלח לסב החתן הרה"ח ר' אלחנן ע"ה יעקובוביץ', בעת היותו חתן כמענה לשאלתו האם להמשיך ללמוד בישיבה גמרא, או ללמוד שו"ע בכולל ולקבל מלגה. כמו"כ התלבט אם לקבל הצעות עבודה בהוראה בשעות אחה"צ וע"כ קיבל מכתב כללי-פרטי זה (וצילום המכתב מופיע כאן בפרסום ראשון), ובסופו הוסיף כ"ק אד"ש שורה בכתב ידו הק':

ובנוגע לסדר ואופן לימודיו, הסת' [הסתרדותו] וכו' - ע"פ עצת הנהלת הישיבה.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מוחזק מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין ג. י. ב"ה, ימי תגאולה, יב"יג חסד, ה'תשכ"ח ברוקלין, נ.י.
האברך אלחנן שי'	
שלום וברכה!	
התשובה:	
פועלסרנו בימי גאולה כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו על הפצת חידושי ההורה (הנהלה ותחסידות) ומצותי, הפצת סוחר מסירה נפש ומבלי תתשכ עם כל מונק ומעכב ומנגד.	
אשר גאולתו או היתה, כדברי בעל תגאולה, גם גאולה, כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצות, וגם אח אשר בשם ישראל יכונה, כי כל איש <u>ישראל</u> (מבלי תתשכב עם מצבו הפרטי בשמירה וקיום המצות) לבו תמים עם ד' ותורתו.	
יחי רצון אשר זכרון תגאולה ופרשת המאסר ומיכתם אשר קרמו לה - יעזרונו את כל אחד ואחד לפעולות גדולות (בכחות ובאיוות) בהפצת חידושי לכל פרטי, מבלי תתשכב עם הקושיים ותחלבלול שמכית ומכחול - כחוראת פרשת השבוע כלבית וכארי - ועד כדי מסירה נפש (מסירה חרצון) בעבודת ד'.	
וכתבחת חו"ל תבא למחר (פועל יוצא - חינו גם למחר אפרים) מסייעין לו תרבה פלמטה - יהי ח' אלקיו עמו וישראל (כפלל גם אח אשר בשם ישראל - רק - יכונה, כנ"ל) עושה חיל.	
עדי אשר יקום מקרא כפשוטו וקם שבם מישראל (זה מלך המשיח) וקרקר כל בני שח (ומשלו מים עדי ים) וישראל עושה חיל.	
בברכה תג תגאולה	
ימי תגאולה: פרשת המאסר (בהלקו) ראה לקו"ד ליקום לר"ע (לקו"ד ח"ד). מאסר דא ד' ימי תגאולה בקונטרס יד (ס' תפוסתים ח"א). ברכה בעל תגאולה: במכתבו לתגיגת ימים אלו בפעם הא' (נדפס בס' המאסרים ח"א ע' רס"ג). וראה ג"כ ס' המאסרים ח"א ע' רפ"ג. מכתב וברכה: ראה רש"י בלק (כג, כד) ובתחומא. וקפ"ו חוסת דרו"ל בברכות יב, סע"ב. מכתב נפש הציון: חו"ל לו, כג, ובתחומא חו"ל יוסא ספ"ג. נה"ה ח' לי בקו"ד ד' יום תגאולה - יב"י חסד הר"י. ימי ח' כולל גם כו': ראה ג"כ רש"י בלק (כג, כא) ובלקו"ח בלק (עב, א) עמו וישראל. וקם שבם: ים; רמב"ם הל' מלכים רס"א. וראה ג"כ רמב"ן כאן. ומשלו: ים; זכרי"ם, ס. י.	
ישראל עושה חיל: ראה זהר כאן.	
נ.ב. ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ו חסד, וינעץ אספר יחזק (יחזק' וט' ע"ג ע"ה) ה'תש"ח י"ט.	

ב"ה, ימי הגאולה, יב-יג תמוז, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

האברך אלחנן שי'
שלום וברכה!

בעמדנו בימי גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו על הפצת היהדות התורה (הנגלה והחסידות) ומצותי, הפצה מתוך מסירת נפש ומבלי התחשב עם כל מונוע ומעכב ומגד, אשר גאולתו אז הייתה, כדברי בעל הגאולה, גם גאולת "כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה, כי כל איש ישראל (מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת הקיום המצות) לבו תמים עם ד' ותורתו",
יהי רצון אשר זכרון הגאולה ופרשת המאסר וסיבתם אשר קדמו לה - יעוררו את כל אחד ואחת לפעולות גדולות (בכמות ובאיכות) בהפצת היהדות לכל פרטי' מבלי התחשב עם הקושיים וההגבלות שמבית ומבחוץ - כהוראת פרשת השבוע כלביא וכארי - ועד כדי מסירת נפש (מסירת הרצון) בעבודה זו,
וכהבטחת חז"ל הבא לטהר (פועל יוצא - היינו גם לטהר אחרים) מסייעין לו הרבה מלמעלה - יהי ה' אלקיו עמו וישראל (כולל גם את אשר בשם ישראל - רק - יכונה, כנ"ל) עושה חיל, עדי אשר יקוים מקרא כפשוטו וקם שבט מישראל (זה מלך המשיח) וקרקר כל בני שת (ומשללו מים עד ים) וישראל עושה חיל.
בברכת חג הגאולה (חי"ק)

ימי הגאולה: פרשת המאסר (בחלקו) ראה לקו"ד ליקוט לד-לו (לקו"ד ח"ד). מאמרי דא"ח דימי הגאולה - בקונטרס יד (ס' הקונטרסים ח"א). כדברי בעל הגאולה: במכתבו לחגיגת ימים אלו בפעם הא' (נדפס בס' המאמרים תש"ח ע' רפג). וראה ג"כ ס' המאמרים תשי"א ע' רפז. כלביא וכארי: ראה רש"י בלק (כג, כד) ובתנחומא. ועפ"ז תומתק דרו"ל בברכות יב, סע"ב. מסירת נפש .. הרצון: תו"א לו, ב. וכהבטחת חז"ל: יומא ספ"ג, נת' בד"ה ה' לי בעוזרי (דיום הגאולה - יב תמוז תרפ"ז). יהי ה' .. כולל גם כו': ראה ג"כ רש"י (בלק כג, כא) ובלקו"ת בלק (עב, א) עמו דישראל. וקם שבט .. ים: רמב"ם הל' מלכים רפ"א. וראה ג"כ רמב"ן כאן. ומשללו .. ים: זכריה ט, י. וישראל עושה חיל: ראה זהר כאן.

ג.ב.

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ו תמוז. **ובנוגע לסדר ואופן לימודיו, הסת' [הסתדרותו] וכו' - ע"פ עצת הנהלת הישיבה.**

אהבת ישראל

התענוג שבעולם האצילות - מעשיית טובה ליהודי

א

אצל הבעל שם טוב - היו שתי הקצוות: התחלת עבודתו בקודש היתה, לא רק "מלמד", אלא עוזר למלמד. עבודתו בקודש היתה, לשאת ילדים קטנים, שאין בהם ענין ללמוד תורה, הוא רק אמר עמהם "ברכות" ודאג שהם יענו "אמן יהא שמי' רבא". ועל דרך זה גם ברוחניות - לגבי אלו שהם "ילדים קטנים" בהבנה והשגה ו"ילדים קטנים" בלימוד התורה ובקיום המצוות, עד שכללות האפשריות ללמוד עמהם היא "מפני אימת הרצועה". הנה זה מהפעולות של תורת החסידות של הבעש"ט - שהוא נעשה "עוזר מלמד". וביחד עם זה - היתה גם הפעולה דגלוי ריזן דרזין דאורייתא שעד אז לא נתגלו בעולם, ובפרט באופן של הבנה והשגה.

ב

ועד"ז גם בהנהגת רבינו הזקן היו ג"כ שתי הקצוות: ביחד עם זה ששיטה זו נעשתה שיטה העמוקה בהבנת 'ריזן דרזין דאורייתא', להביאם לידי השגה, וגם לשכל דנפש הבהמית - הרי ביחד עם זה, ידוע הסיפור באחת מנשות ליאזנא שהיתה יולדת ביום-הכיפורים, וכולם יצאו לבית-הכנסת להתפלל; פשט רבינו הזקן את טליתו, בעצם יום הכיפורים, והלך אלי' בקצה העיירה לביתה, ועשה שם את כל הענינים כדי שיהי' לה במה להחיות את נפשה.

והרי ניתן להבין את הדרגא של יהודי בכלל ביום הכיפורים, (אפילו כיום - עאכו"כ באותם השנים), ובעיירה בה שימש רבינו הזקן "מגיד מישרים"; עאכו"כ רבינו הזקן בכבודו ובעצמו, הוא הרגיש בשעת הדביקות והיחודים עליונים שלו, שהיולדת בקצה העיר עלולה להישאר בלי המאכל ומשקה הדרושים לה. וזהו הענין, כי (הבא להלן אמר כ"ק אד"ש בקול בוכים) בעמדו בעולם האצילות, הנה במה יש נועם ועריבות ("געשמאק")! - בעשיית טובה ליהודי!.. והרי "געשמאק" הוא ענין של עונג, שלמעלה

מכל כוחות הפנימיים, דהיינו העבודה מצד יחידה.

ג

ויתירה מזה לא רק בעניני הקדושה גופא, אלא ג"כ (ע"ד סיום התניא בתיבות "את זה לעומת זה") - הרי ידוע גם הסיפור, שאז הי' זמנו של צורר היהודים געוואוין, שנשלח לעשות חקירה ודרישה בנוגע למצב היהודים בערי רוסיה, והוא הגיע לעיירה שבה נמצא רבינו הזקן, והי' שם מעשה באלמנה, או סתם אשה, שתבעו ממנה עניני ממונות - סיכן את עצמו ורבינו הזקן, והלך בעצמו לדבר עם צורר היהודים, לפעול שיסירו מהאלמנה את הלחץ שעשו עלי'. וזהו הענין של אפילו "את זה לעומת זה".

ד

בגמ' מסכת יומא מז, א. (וכן בירושלמי יומא פ"א ה"א) מובא: "מעשה בשמעון בן קמחית שיצא לדבר עם המלך ערב יום הכפורים ונתזה צינורה של רוק מפיו על בגדיו וטימאתו, ונכנס יהודה אחיו ושימש תחתיו בכהונה גדולה - וראת אימן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד".

הוראה

וזהו ההוראה לכל אחד ואחד: דלא כהאומרים, שלהתראות עם רשע - למה לי לילך להתאבק עם "מנוול", שאז הוא "מתנבל", למרות שעלולה לצמוח מכך טובה ליהודי - ובכן, זהו היפך הסדר של עבודת ה'. וכמדובר שב"שעת צלותא שעת קרבא" שנפש האלקית יכולה לעמוד ביחודים עליונים, ולא להילחם עם הגוף ונפש הבהמית, להניח לה ל'התפטם' במקומה, אבל סוף כל סוף בפוסקו מהיחודים שלו - עלולה להיות מזה ירידה, עד לנפילה שלא בערך.

וכמו כן, כאשר צריך להיפגש עם פלוני שאינו לפי רוחו, או עלול להיות שהוא יגע בטומאה, על דרך המסופר בגמ' על הכהן גדול, ולמרות זאת הוא הלך ודיבר - כי הדבר הי' נוגע להצלת יהודי. וכאשר הגמרא מספרת סיפור, אין זה מעשה יפה בעלמא, אלא זהו חלק בתורה מלשון הוראה, שאפילו מי שעומד בדרגת כהן גדול, ואפילו בעמדו לפני יום כיפור, שעוד מעט עליו לגשת ולשמש בקדשי קדשים, דבר שבו תלוי כפרת כל ישראל - אבל, כל זה הרי יהי' מחד; היום בידו לעשות טובה ליהודי, אלא שהוא מעמיד את עצמו בחשש, שאכן הי' לו יסוד במציאות - הוא וויתר על

טהרתו ועל קדושתו, מצד מה? - כדי שתוכל לצמוח מזה טובה ליהודי. וזוהי ההוראה, עאכ"כ לאלו שאינם בדרגת כהן גדול, ואפילו לא בדרגת כהן, ועאכ"כ כאשר הטוב ליהודי הוא דבר וודאי.

וזוהי ג"כ ההוראה בכך שמסרו לנו את הנהגת הבעש"ט והנהגות רבינו הזקן, שלכאורה הרי "מי ידמה לו ומי ישוה לו", ואפילו "שמץ מנהו", כמ"ש בתניא, אבל מאחר שהם גילו וסיפרו את הדברים - הרי זו נתינת כח לכאו"א במעמדו ומצבו מעין זה לכל הפחות, עלול הוא להיעמד מול נסיון כזה, להצטרך לוותר על העולם הבא שלו - אבל תמורת זה יה' בידו לעשות טובה ליהודי אחר, אף שיש החשש, ש"נתזה צינורא מפיו ונפלה על לבושו" - יש להסתכן בכך, העיקר להציל "אלמנה" מהלחץ שלוחצים אותה ה"לעומת-זה".

משיחת י"ט כסלו ה'תש"כ, בלתי מוגה (וראה ג"כ לקו"ש ח"ד עמ' 1255, היום יום ט"ז תמוז) .

צער ליהודי - נוגע בעצם הנפש

בימי ממשלת רוס' הצארית, ה' ראש הממשלה סטוליפין, שהצטיין בשנאתו ליהודים ובגזרותיו הקשות שהטיל עליהם. פעם, נודע לכ"ק אדמו"ר נ"ע ע"ד אחת הגזירות שהי' בדעתו של סטוליפין לגזור, ומסר על יד בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר להשתדל בביטולה. למטרה זו נסע מיד לפעטערבורג עיר הבירה לטכס עצה ופעולה עם עסקני הכלל דשם. כשכל האמצעים לא הועילו, הוחלט להשתדל ע"י אמצעות השר פאביעדאנאסצ'עו, שסטוליפין העריצו מאד והי' מושפע ממנו במדה מרובה. השר פ. אם כי גם הוא הי' שונא ישראל, בכל זה, להיותו אדוק באמונתם החשיב את בעלי דת ולהבדיל גם רבנים.

אחרי השתדלות, הסכים השר פ. לקבוע ראיון. היות שהראיון הוקבע על ליל ש"ק, והשר גר בפרור פטרבורג רחוק מהעיר כמה פרסאות, הוכרח כ"ק מו"ח אדמו"ר לנסוע מפטרבורג להפרוד עוד בערב שבת, ולשהות שם כל שעות יום הש"ק.

עיר הבירה פטרבורג וסביבותי' היו בימים ההם מחוץ לתחום מושב היהודים. ואם כי בעיר עצמה גרו כמה מאחב"י בתור סוחרים בעלי דרגא גבוהה, רופאים וכדומה, ועל ידם הי' אפשר, לפעמים, גם ליהודים אחרים להיות בעיר ע"י 'עצות' מיוחדות, אמנם בפרור העיר לא גר אף אחד מהם. מכיון שלא הי' שם בית שיוכל יהודי להיות שם, וגם ברחובות העיר לא הי' אפשר לטייל משך זמן מצד גודל הקור ומצד הסכנה, הוכרח כ"ק

מו"ח אדמו"ר למצוא לו מקום מחסה בבית מרוח. משך כמה שעות ישב כ"ק מו"ח אדמו"ר בבית המרוח עד שהגיעה השעה הקבועה של זמן הראיון, ואחר שהצליח ופעל מה שפעל, חזר לבית המרוח ובילה שם כל הש"ק. נקל לצייר איך הרגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר בבית המרוח בין שיכורים רוסיים ולעשות עצמו כאילו משתתף עמהם משך מעל"ע שלם, ובפרט ביום הש"ק! נוסף על גודל הסכנה להמצא בין ערלים שיכורים שהיו מובהקים בשנאתם ליהודי. וכל זה הי' כדאי לו, אולי יבטל עי"ז גזירה על בני".

הוראה

עפ"י חשבון - לא הי' מקום להנהגה כזו. כי ממה נפשך, אם בב"ד של מעלה פסקו שהגזירה תתקיים, הרי לא תועיל ההשתדלות אצל השו" ואל הפס"ד שלמעלה הוא שהגזירה תתבטל, הרי ביטולה הי' גם בלי השתדלותו. הן אמת אשר צריך להשתדל בדרך הטבע וזהו הכלי להשפעה מלמעלה, כמ"ש "וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה", שהתורה ציוותה שתהי' עשי' למטה בה תשרה ברכת הוי' - אמנם אין זה ענין לפעולה של סכנת נפש ממש, המכריחה לבלות משך כל יום הש"ק בין שיכורים, להתנכר ולהדמות להם וכו'. אמנם, החשבון הוא חשבון, ויש לו מקום בשו"ע - שעל פי זה "אין מורין כן". אך כשהגיע לכ"ק מו"ח אדמו"ר שמע גזירה וצערם של יהודים, נגע זה בעצם נפשו, שאין שם מקום לחשבון, ועשה את כל הנ"ל, וגם על הספק אולי יצליח לבטל הגזירה.

ההוראה בזה לכל ההולכים בעקבותיו ונשמעים לקולו: כאשר מגיעה ידיעה ע"ד צערו של יהודי, צער גשמי ועאכו"כ צער רוחני, ששקוע הוא בהבלי העולם ורחוק מהוי' ותורתו, הנה מצד אמתית ענין אהבת ישראל, צריך צערו של הזולת לגעת עד לעצם הנפש, ואז הרי מובן אשר יעשה כל התלוי בו, ללא חשבונות ואפילו רק על הספק אולי יוכל לעזור לו.

ועוד נקודה בזה: ההשתדלות לפעול על הזולת - הינה לצורך ולטובת המשתדל, כי כל ישראל הם קומה אחת שלימה. ולזאת. כמו שהרגל והעקב ומצבם - משלים גם את הראש וכללות הקומה, כך ההשתדלות על הזולת ובהזולת, להטיבו ולהרבותו, ועד להזולת אשר בבחי' עקב ובשר שאין בו חיות, 'מלאך המות שבאדם' עי"ז דוקא יגיע לשלימותו הוא.

וענין זה מרומז גם במה שאמרו רז"ל שבמטה משה - 'מטה האלקים' הי' חקוק 'שמא רבא' והיו חקוקות העשר מכות, ולכאורה, מה למטה האלקים ולעשר מכות? אמנם, דוקא ע"י הירידה עד לבני שבמצרים ערות הארץ,

ולהכות את מצרים בכדי להציל ולגאול משם את בני"י, עי"ז דוקא הוא שלמות המטה ונעשה 'מטה האלקים'.

לקו"ש ח"ו הוספות י' שבט (ונוסף ע"פ השיחה הבלתי מוגה
- יו"ד שבט ה'תש"כ).

ה'הצלפה' מהיכן נובעת?

כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל ההילולא, נשאל פעם לנימוקי התנהגותו לקרב את הסוגים השונים של בני ישראל, ובהם גם כאלה שעליהם נפסקה ההלכה כהיפוכו של המושג "מעלין ולא מורידין". הרבי השיב: ה"שלחן ערוך" מונה ארבע חלקים: אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, והאחרון - חושן משפט. ההלכות הקשורות בענייני מעלין וכו' מופיעות בחושן משפט - בסימניו האחרונים. לפי האמור מובן הדבר של קדימה ואיחור בלימוד ההלכות: מתחלה יש ללמוד את כל סימני חלק אורח חיים, חלק יורה דעה, חלק אבן העזר, ורובו ככולו של חלק חושן משפט עד סימניו האחרונים, ורק אז יש ללמוד אם מעלין או להיפך ח"ו.

הוראה

הטעם בזה ע"פ נגלה הוא: הסדר הוא, יהודי מתחיל ללמוד מימין לשמאל: תחילה עליו לגמור ללמוד את כל אורח חיים, אח"כ לגמור את כל יורה דעה, אח"כ לגמור את כל אבן העזר, ואח"כ לגמור את כל חושן-משפט; כאשר הוא יגמור כל סימנים אלו, ויקיים את כולם, וישאר לו, והוא כבר יגיע לסימן זה שבו מדובר על "מעלין ולא מורידין" - אזי אולי זהו "סדר" עבורו בדרך ספק! להתחיל מאחד מהסימנים האחרונים, לפני שהוא קיים את כל שאר הסימנים הקודמים - לא יתכן, שדרישה זו תבוא מצד הקדושה, שהרי מצד הקדושה הי' "נוגע" לו 1700 הסימנים שיש לו עד שם, לפני שהוא מגיע לסימן ד"מעלין ולא מורידין".

התוכן הפנימי שבדבר הוא: בשעה שיהודי גומל לרעהו חסד הרי הוא, ללא ספק מקיים מצוה, בין כך ובין כך - "הן לא לא הפסיד" את הענין ד'אהבת רעים', בקיימו העניין של "ואהבת לרעך כמוך", שזהו הכלי ל"ואהבת

את הוי' אליקין". אך בשעה שהוא גורם ליהודי היפוכה של טובה - עפ"י התורה לטענתו - הרי יתכן שהדבר נעשה לשם פניה עצמית, ונוסף על כך יתכן שה'הצלפה' בזולת אינה נעשית משום פסק השלחן ערוך, אלא משום ההנאה שישנה לו ב'הצלפה'. כן מוצאים אנו בהלכה שעל השופט להיות איש חסד דוקא, ועליו לדעת למצוא זכות לנידון. אפילו כשנפסק עונש מלקות לנידון, ולפעמים עונש גרוע מזה - אין באפשרותו לבצע בעצמו את פסק דינו, אף שהוא עפ"י השו"ע, כי אינו יכול לסבול את צער הזולת, והדבר נמסר לביצוע של שליח ב"ד - פרט לצדיק גמור כשמואל הנביא שאין לו מציאות עצמית, כי כל מציאותו היא קיום רצון העליון - שהרג בעצמו את אגג.

רצונם של חסידים הוא הרי ללכת בדרכי הרבי. עליהם, איפוא, לדעת שאם אמנם יש להזהר מן העומד בדרגה רוחנית פחותה שלא להסחף אתו ח"ו - אין גם לרחקו, כי אם להעלותו, להיטיב אתו אף בגשמיות ומתוך כך - גם ברוחניות. ואז - כמאמר רז"ל על הפסוק: "מאיר עיני שניהם ה'" - מסייעים לו מלמעלה ללכת בדרך הישרה ומשפיעים לו ביד רחבה את כל הדרוש לו ולבני ביתו.

וזהו גם הוראה, שגם ההנהגה של המקושרים לנשיא צריכה להיות באופן כזה: יש להזהר שמי שנמצא למטה הימנו לא יגרור אותנו מטה; זאת עליו להבטיח בנוגע לעצמו, אבל במה עבודתו צריכה להתבטא? - להגבי' את פלוני בגשמיות ולהגביר את פלוני ברוחניות. ואזי יתקבלו גם דברי המוסר שהוא יאמר לו. ואז יהי' ה"מאיר עיני שניהם הוי'", שמה שחסר לו - יגיע אליו ג"כ ע"י קו החסד והאהבה שלמעלה.

לקו"ש ח"א י' שבט, (וראה בבלתי מוגה - י' שבט תשי"ד).

יהודי ב'צרה' - לקחת ללב

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם סיפור אודות אביו: הדבר אירע עוד בחייו של הצמח צדק, (ואם-כן אביו הי' אז לא יותר מבן חמש שנים, או חמש וחצי שנים), הוא שיחק עם אחיו הגדול, עם ר' זלמן אהרן. היות שגדלו בבית שכל הדיבור בו נסב אודות חסיד ורבי - הם סיכמו ללכת לשחק ב"חסיד ורבי". כיון שאחיו הי' גדול הימנו בשנה ומחצה, הוחלט שהוא יהי' ה"רבי", וכ"ק אדנ"ע יכנס אליו כמו "חסיד" ל"יחידות". ר' זלמן אהרן התיישב על כסא, תיקן את כובעו, ואחר כך ניגש כ"ק אדנ"ע וביקש ממנו

"תיקון". הוא שאל אותו: על מה אתה מבקש תיקון? הוא ענה, שבשבת שעברה הוא אכל אגוזים, ואחר כך אמרו לו, שאדה"ז כותב בסידור, שבשבת אין לאכול אגוזים. ענה לו ר' זלמן אהרן: תתחיל להתפלל מתוך הסידור, ולא בעל-פה. ענה לו כ"ק אדנ"ע: זה לא יעזור, ואתה לא "רבי".

הוא שאל אותו: מנין לך ומדוע אתה אומר זאת? ענה לו אדנ"ע: רבי, כשהוא עונה צריך להאנח. - העצה אולי היתה עצה, אבל אתה לא נאנחת; כיון שלא נאנחת - אתה לא רבי והעצה אינה עצה.

הוראה

ההוראה אלינו היא: כשיהודי צריך לעזור ליהודי - "ואהבת לרעך כמוך", לא מספיק ה"חסד" לעזור לו; ביחד עם זה צריך להאנח. כשהוא נאנח, כפי שהרבי אמר בנוגע למ"ש במגילה "כל אשר קרהו", זה קרה למרדכי עצמו, למרות שהוא שומע גזירה על יהודי אחר - אזי נפלטת מפיו אנחה, ואז הוא עוזר לשני. כאשר הוא "יושב על כסא" או בשמי-מעלה, ועולה משלימות אל שלימות, אלא, שהוא קולט שלצורך השלימות שלו עליו לתת "עצה טובה קא משמע לך" לשני, בלי ה"אנחה", כי זה לדידו זה לא ענין שמכאיב לו, להיותו "למעלה מכאב" וכו' וכו' - אזי "העצה אינה עצה" וה"חסד" אינו חסד, וזה אפילו לא דבר "פרוה"; זוהי "חטאת", כי זהו ענין של היפך הטוב והקדושה והאמת.

ולכן ראו במוחש שאחד הביאורים שנתנו על הגזירות, רחמנא ליצלך, של דורנו זה - השתלשלו מאותה שיטה, שהאדם צריך לעלות משלימות אל שלימות עד שיתעלה על כל המין האנושי, במילא אסור לו "לקחת ללב", כי ענין של רגש הוא למטה מתכלית האדם ולמטה מעילוי ודרגת האדם - הרי זה היפך הענין האמור, שצריך להיות "כל אשר קרהו" וכמ"ש רבינו בתניא, ש"הנפשות מתאימות הנה ואב אחד לכולנה", ולכן הגזירה על השני היא "קרהו".

משיחת פורים תש"כ.

ביטול למשלח

מסירות וביטול למעלה מהטבע

א

ידוע הפתגם בשם הבעש"ט, שכאז"א בכחו לחצות את הנהר במפה, ואין צריך אלא אמונה בזה.

ב

ידוע מה שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בשם אדמו"ר נ"ע, שפעם בעת האכילה העלה במזלגו דבר מאכל, ואח"כ דבר המאכל החליק מן המזלג ונפל חזרה אל הצלחת. ואמר אדמו"ר נ"ע, ש"הוא (המאכל) עדיין לא רוצה".

הוראה

בפשטות פרשיות התורה הגאולה החלה בפרשת בא. וההתחלה בזה ישנה כבר בפ' וארא. שכן, עד פרשת וארא הי' "למה הרעות לעם הזה", והחל מפרשת וארא - משהתחילו המכות בטלה עבודה מאבותינו במצרים, ואז היתה התחלה של גילוי שם הוי' דלעילא, שעל-ידו החלה גאולת גלות מצרים, ומני אז גם החלה הגאולה השלימה והאמיתית, להיותה "כימי צאתך מארץ מצרים".

וענין זה מיקל את השהי' בגלות, כי כאשר אדם נמצא במעמד מסוים, ויודע בודאות שיצא ממנו - אזי הוא מביט על כל רגע לא כרגע של גלות, אלא מביט עליו כרגע של הכנה לגאולה. ועי"ז נקל לסבול קושי הגלות, ואזי הרי הוא עובד עבודתו כדבעי, להיות שמרגיש כבר שהוא בן-חורין. ועד"ז בנדו"ד: נשמתו נמצאת כבר ב'חירות', אמונה שחדורה בכל כחות נפשו בדרך פנימי, ואמונה זו גופא מוציאתו מן הגבלות הגלות, ואזי יכול

לעבוד עבודתו מבלי כל המיצרים שהגלות מערימה על העבודה.

ועפ"ז יובן פתגם הבעש"ט - כי כאשר האמונה אינה בדרך מקיף, אלא בדרך פנימי - הרי"ז מעמיד את האדם, על רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, בהאופן שהאמונה עומדת בו, ואזי אין זה פלא שהוא מושל על הטבע - להיותו מצוי למעלה מן הטבע, וכיון שהטבע נברא "בשביל ישראל", ואצלו הדברים שנקראו "ראשית" **עומדים בגלוי** - הרי הוא עושה הכל כדי שיוכל להשלים את עניינו.

וזהו מה שלפעמים נדמה, שהצדיקים, מנהיגי הדור, תבעו ענינים שבטבע אין להם מקום - ראשית אלו ששמעו ועשו בקולם, ראו שהטבע לא רק שלא מנע בעדם, אלא אדרבה - הטבע סייע לזה, ובכלל, כללות הקושיא היא שלא מ'מין הטענה', כי כאשר בא אדם שהוא בעל בחירה, והוא שלוחו של הקב"ה להשלים רצון ה' בטבע - אזי אין חוקי הטבע יכולים לעמוד נגדו; ובלבד שאינו מתכוין כי אם להשלים רצון הבורא. וכל-זה אפילו כשנמצאים בגלות, שאז לכאורה מוגבלים במיצרים וגבולים, ואין יכולים לתבוע הנהגה כבזמן הבית - הנה במה דברים אמורים שטענה זו טענה הייתה - אם יהודי מוכרח להיות בגלות מצד טבעו; אבל יהודי מצד הטבע הרי הוא נמצא למעלה מעשרה טפחים, ולמעלה מעולם הזה, ולמעלה מעולמות בי"ע, ולמעלה מעולם האצילות - אלא מקומו הוא בעצמות! והוא נמשך למטה רק כדי למלא רצון ה'. רצה ה' שיהי' מקום לעבודה ולכן יצר משחק והצגה, כאילו ישנה גלות ומיצרים וגבולים, ועל האדם לא להתעורר מהם ולילך לבטח דרכו באמת ובתמים, ואזי וע"ד מ"ש על אברהם אבינו בהולכו לעקידה, הנה בראותו נהר מולו - הלך בתוך הנהר, והנהר התבטל, ועד"ז בנוגע כל שאר הענינים.

וכמאמר הבעש"ט עה"פ "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף": דבר המאכל ודבר המשקה רוצים שהאדם יבררם. רק בשביל שהאדם יקבל שכר על זה הרי הוא צריך להשיג המאכל ע"י יגיעה.

ובזה יובן הסיפור עם אדמו"ר נ"ע (בנוגע למאכל), שהפירוש בזה הוא, דכיון שעומד לעשות טובה להדבר מאכל, במילא כיצד יתכן שהוא מחליק ונופל מן המזלג, ויוצר מניעה נוספת שלא יבררוהו!?

ועד"ז בכאו"א, כאשר פועל בעצמו בדבר מאכל או משקה או בכל הענינים, שמניח על הצד את הפניות האישיות כך שלא יתערבו, וברצונו למלא רצון מנהיג הדור המוסר את רצון ה' - אזי סרים כל ההעלמות והסתרים.

ואם ישנם קליפות וסטרא אחרא, ואפילו אם פעמים שמתלבשים ביהודי, שאז נעשה ההעלם והסתר גדול יותר - הנה אז דבר אחד ברור שההעלמות והסתרים מתבטלים - ובלבד שאלו שעומדים נגד הדבר המעלים ומסתיר

יודעים שהולכים הם בשליחותו של מנהיג הדור, ובמילא הולכים הם עם התקיפות שלו, ויודעים שאסור להם לוותר - "לתיקוני שדרתיך ולא לעוות".

משיחת יו"ד שבט ה'תשי"ד, בלתי מוגה.

רשע שהשעה משחקת לו – כנגד שליח אמיתי

כ"ק מו"ח אדמו"ר בעת שהותו בבית האסורים במדינה ההיא, וכידוע שהסדר שם הי' שצריכים שתהי' תמונה ממי שיושב בבית האסורים. וכפי שהרבי סיפר, הנה בהיותו בבית האסורים הוא הי' מתפלל באריכות, וגם התענה בכל יום, והי' שובר תעניתו בלילה, הנה בשעה שהם באו לצלם, אחז בעיצומה של תפילה. הוא התפלל באריכות ובהתבוננות.

אלו - בכלל לא היו רגילים לראות יהודי בטלית נמצא שם ומתפלל, עאכ"כ - להתפעל מזה. אבל עם כל זה - הרשימים הדבר, והם אחזו בגופו לנענע, שיחזיר פניו אליהם כדי שיוכלו לעשות צילום. כנראה, אחז הרבי אז במקום שאסור להפסיק, וגם בכלל לא ידע מה מטרת ביאתם. והוא הסתובב, וראה, שעומדים גויים עם מצלמה ורוצים לעשות צילום - הוא עשה תנועה בידו, והם נבהלו וברחו. הדבר הי' ב"שפאליערנע", בחדרו בכלא, והם באו בליווי שומר בית האסורים בכדי לעשות את הצילום. להפסיק בדיבור לא הי' ברצונו, או שהי' אסור לו... הוא הניע בידו, והם הסתלקו. ואחר כך, לאחר זמן, באו לקחת תמונה.

אלו שהיו עמו בחדרו, יצאו מכליהם. אז הי' עדיין בשעה שחששו מפני חומר הדין והעונש, עשה עליהם הדבר רושם כביר. כאשר הרבי סיים תפילתו, הם הסבירו לו מטרת ביאתם. ואח"כ כאשר הם באו בפעם השנית, הוא התיישב שם על כסא שנמצא שם בכלא, עם הכיפה, וסידר ופרס את הטלית-קטן עם כל הציציות, כך שייראו לא רק השתיים הקדמיות אלא גם השתיים שבצד מערב. והם ניסו איכשהו להתווכח, בטענה שבתמונה מ"שפאליערנע" לא נוגע לראות את הציצית.. הוא אמר, שאם רוצים לצלמו, צריך לצלמו איך שהוא נראה. וצילמו את התמונה עם הציצית. כאן רואים, שאפילו "יושב בבית השבי", ובממלכה אדירה, וראי' לדבר (שזו הייתה ממלכה אדירה באותו הזמן), שמאז חלפו שנים רבות, 34 שנה, והם עומדים עדיין על כסא מלכותם, עד ביטולם בקרוב ממש - הנה בה בעת - הוא עמד במלוא התוקף, ובאופן כזה, ש"יראו ממך", שמספיק להניע את היד - והם מסתלקים, ללא וויכוח.

הוראה

הדבר מהוה לימוד והוראה: אין להתפעל אפילו מפני מי ש"השעה משחקת לו", שכדברי הגמרא, שצדיק שאינו גמור עליו להתחשב בכך - במה דברים אמורים, במי שהולך רק בכוחותיו הוא, במילא בהיותו צדיק שאינו גמור, והצד שכנגד "רשע שהשעה משחקת לו" - עליו לקחת זאת בחשבון; אבל כאשר הולכים בשליחות נשיא ישראל, צדיק גמור, והוא "שליח" אמיתי, שאינו "מכניס" את ה"קונצים" והשינויים שלו, אלא השליח הולך לבצע את השליחות, הרי "שלוחו של אדם כמותו" - הולך אתו ה"צדיק גמור", אין הוא מתפעל מפני זה ש"השעה משחקת לו", ומספיק להניע את היד, רמז בעלמא, בלי מאמצים מיותרים, ואז "וידאו ממך", עד שאח"כ מתגלים הענינים ד"ציצית", כדברי הגמרא, ש"על כל כנף וכנף" יגשו שבע מאות עבדים מאומות-העולם ויקבלו אותו למושל עליהם - ענין זה יהי' בגלוי לעתיד לבוא; אבל העניין בפועל נעשה במשך זמן הגלות, על ידי עבודתנו, שכאשר פועלים ענין זה.

י"ב תמוז תשכ"א, בלתי מוגה.

מסירות נפש מקבלים מנשיא הדור

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר על החגיגה די"ב תמוז תרנ"ה, בעודו בן חמש עשרה שנה, הסדר אז הי', שאביו - אדמו"ר נ"ע, כבר אז הי' ב"דאטשע", וכל יום שני הי' נוסע לעיר - ליובאוויטש, מפני כמה ענינים וגם כדי לקבל אנשים ל"יחידות". ובכן ביום שני באותו שבוע הוא הי' בליובאוויטש.

ביום רביעי י"א תמוז, קרא לכ"ק מו"ח אדמו"ר לחדרו, ואמר לו, שמחר יקום בהשכמה ויכנס אליו, ולא ביאר לו את סיבת הדבר. ולמחרת - י"ב תמוז לפנות בוקר, טבל אדנ"ע בנהר כבר בארבע לפנות בוקר, והורה לו ג"כ לטבול, ואמר שעכשיו נסע לליובאוויטש. בנוסעם אמר הרבי לאביו, דהיות שאמו - זקנתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר - יודעת שבאים ביום שני, וכעת יבואו בפתאומיות פעם נוספת - היא תיבהל. ענה לו אביו, שהאמא לא תיבהל, היא יודעת. כשהגיעו, נכנס אדנ"ע לאמו, ואח"כ יצא, ואמו יצאה ללוותו "בברכות לבביות ובפנים מאירות", ונסעו לאוהלים של אביו של אדנ"ע, ושל הרבי הצמח צדק. בהיכנסם לאוהל, לפני שאדנ"ע פתח את ארון-הקודש, הוא אמר בפני כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכעת, במעמד האבות הקדושים, הוא רוצה לכרות עמו ברית. ואמר, כמו שאברהם הביא את בנו לעקידה; בעקידה הרי יש עוקד ונעקד, שאברהם

עקד את יצחק בנו כדי שלא יארע בו פסול, כמו"כ גם כאן היא ה"עקידה" באופן שהכל יהי' רק כפי הכוונה הרצוי'. והוא העמידו כנגדו, וסמך שתי ידי ע'ליו, ואמר, שהוא מוסר לו את העסקנות הציבורית בעניינים הרוחניים ובעניינים הגשמיים. ואח"כ אמר לו את אגרת הקודש ד"ה "חגרה בעוז מתני", ואח"כ אמר לו, שהעבודה מתחילה מ"מתנייים", ואח"כ באים השכל ומדות, כמבואר שם. כדי שה"מתנייים" יעשו את עבודתם - צריכים לחגרם. במה חוגרים אותם? - ב"עוז", כלשון הכתוב. מהו ענין ה"עוז"? - מסירת נפש. מהו ענין המסירת-נפש? - "כך ולא אחרת"! וזו היתה ההתחלה למסור לכ"ק מו"ח אדמו"ר את העסקנות בעניינים הרוחניים ובעניינים הגשמיים.

הוראה

בפשיטות מובן, שכאשר נשיא מספר סיפור, אין זה סתם, אלא זה נוגע: מסרו גם לנו את כללות העבודה שהיא - התחלת העבודה בדורנו זה מתחילה מה"מתנייים". ולא שבתחילה יבין את העניינים בשכל דקדושה, וכל עוד חסר לו בהבנה, לא יכולים להיות אצלו המתנייים והרגליים רצים בשמחה גדולה לעשות עניינים אלה - לכן ביארו לנו, שב'עקבתא דמשיחא' גם התחלת העבודה היא ב"עקביים" של כללות הגוף, הם ה"מתנייים", ולאח"ז אפשר להגיע גם לשכל ולמדות.

עלול הוא לטעות, שאיך יש לו שייכות ל"מתנייים", הלוא גם זוהי עבודה גדולה 'לבצע' מה שמצווים לו, ובשמחה ובטוב לבב ובכל הכוחות שלו, גם בכח התענוג - ע"ז אומרים, שכדי שיהי' חוזק המתנייים - ה"ז ב"עוז", בחוזק. היינו, לא ע"י הבנה לעצמו, שעליו לעשות את עבודת ה"מתנייים", אלא - בתוקף; הוא מוכרח ליישם זאת. ומיד מבארים: מהו ענין ה"עוז"? - מסירת-נפש. ואומרים, שלא תובעים חס ושלום, שיהיו דוקא גזירות כאלה כך שיהי' ענין המסירת-נפש כפשוטו - אלא מספיק "מסירת נפש" כענינו: מסירת הרצון, אבל מסירת הרצון צריכה להיות בשלימות, שזהו מה שמסיים, שמהי מסירת-נפש? - "כך ולא אחרת"! וזה נדרש ממנו עוד לפני שיש לו את ההבנה והשגה בראש ומוחין, ולפני שיש לו את הרגש שבלב.

זו גופא שאלה: איך יגיעו לעבודה זו, לכאורה יהודי הוא שכלי, ופתאום דורשים ממנו מסירת הרצון, ובעוז ותוקף "כך ולא אחרת"? על זה מספרים לנו, היינו שמוסרים לנו את הכח שהכניסו בנשיא וראש הדור, שממנו זה מגיע לכל מקושריו והשייכים אליו, או אפילו אלה הבאים במגע עם אלה שהם רק השייכים אליו, וכדוגמת השמן, שהוא "מפעפע בכל דבר"

- כמו"כ, הרי ענין ה"שמן" בעבודה הוא פנימיות התורה וענינים שהם למעלה מן השכל - מקבלים את היכולת וכח לעבוד עבודתו בשלימות, בעבודה באופן של "חגרה בעוז מתניי", שתהי' הגישה של "כך ולא אחרת", במילא יוכל למסור רצונו בשלימות, ובכך לחגור את ה"מתנייים", שבנוגע לענינים של מעשה ופועל הוא יעשה הכל בשלימות.

י"ב תמוז תשח"י, בלתי מוגה.

עד מסירות נפש – בכוח של המשלה

כבר נדפס הסיפור – שאדמו"ר נ"ע שלח את בנו יחידו, שיסע לעיר הבירה - פטרבורג, והוא שאל: עד מתי להיות שם? - ואמר לו: עד מסירת-נפש! ולכאורה אין לזה פשט: מהו "עד מסירת-נפש"? השנים היו כתיקונם, והוא התנהג על פי חוקי המדינה, עאכ"כ לא בעונש מות - הוא המתין שם - "מתי יבוא לידו ואקיימנה": שנודע שישנה גזירה - לא מ'ג' עבירות', אלא גזירה בקשר עם חינוך ילדים, או עם חינוך של רבנים שהם צריכים לחנך ילדים. והוא הלך "מלכתחילה אריבער", למי שהי' המחנך של שר הפנים. שאז שר הפנים הי' השר הכי תקיף, שניהל את הצאר. הצאר בכלל לא הי' חכם.. וניהל אותו שר הפנים. ולשר הפנים הי' על גביו את מי שחינך אותו שהתגורר באותה העיר. הוא הלך מ'לכתחילה אריבער', ו"תפס", שכאן אולי הוא ענין ה'מסירת נפש': להתקשר עם מי שחינך רשע מרושע באנושיות - עשה פוגרומים וכו', ושאל אותו מה יכולים לעשות כדי לבטל את הגזירה, והלה אמר לו: שידע לו, שזהו ענין שזוהי מסירת-נפש עבורו - כאן הוא "תפס" מה אביו התכוון "עד מסירת נפש", ונתן לו נייד עם ה'רשיון' להיכנס לבנין שבו הי' ממוקם המשרד של שר הפנים, והוא ידע, שיכנס לשם יהודי עם זקן ופיאות וסירטוק, ושהרוסית שמדבר אינה רוסית צחה ומשופצת. יצא לבנין ההוא, וראה איך ששר הפנים יוצא מהבנין, הוא מיד ניגש לשומר על הפתחים, והראה לו את הנייד שמותר לו להיכנס, השומר לא הבין את כל הענין מה קורה כאן: ליהודי בכלל אסור להיות בפטרבורג, וזהו בנין שלא הניחו לאיש להיכנס לשם ללא רשיון מיוחד - אפילו גוי, אפילו שר, אפילו שר גדול ביותר, אבל הוא גם ידע, שאסור לו להתווכח, כי זהו רשיון מיוחד - אחרת, איך מגיע אליו הרשיון? ונכנס לבנין, ולא ידע היכן נמצא חדרו של שר הפנים, והוא הלך וחפש, עד שהוכרח לשאול אצל אחד מהגויים שם, היכן נמצא חדר זה. והרי זה גופא הוא סכנה שאין כמוה. ונכנס לחדר, הוציא משם את הניירות היכן שהי' אודות גזירה זו, החתים שם את החותמת שהגזירה התבטלה, הניח זאת חזרה על השולחן, במקום שבו מונחות הגזירות הבטילות ויצא מהחדר. ואח"כ נסע הביתה.

הוראה

שאין הפשט, שזהו ענין של שכל והבנה והסברה, ואין הפשט, שלאדם פשוט יש כח לעשות זאת: ללכת נגד גזירת המלכות, בפרט מלכות ש"מושל בכיפה", הנה על פי מדרש ועל פי קבלה ועל פי מוסר ועל פי שכל - יכול ללכת נגדה רק מי שהוא בגדר של מלכות. זה שהוא הלך כשלוחו של המלך שבישראל, של נשיא הדור, של אביו, שעשה אותו ל"שלוחו של אדם כמותו" ממש - הלך האב, אבל מי הניח את החותמת והעביר את הניירות. וקיבל קודם את הרשיון ואח"כ הודה לגוי שהי' מחנכו של שר הפנים? - הי' זה יהודי, שבשעת מעשה הי' אמנם בן יחיד, אבל לא הי' נשיא; בשליחות זו - הוא נעשה נשיא "כמותו", עד 'כמותו ממש"!

י"ג תמוז תשמ"ה.

התקשרות

'רבי מקדש ופטר את הרבים' ע"י התקשרות כדבעי

פעם בא חסיד אחד ממקום רחוק וביקש את הרבי שיאמר מאמר חסידות. הרבי ענה לו שהוא אומר חסידות בשבת. נענה החסיד שלדידו הרי כשבא לרבי – שבת אצלו והרבי אמר חסידות.

הוראה

אף עתה, בהתקשרות כדבעי, בכל יום ובכל עת יתכן שיהיה שבת אצל כל אחד, ורבי בא, מקדש, ופטר את הרבים – כלומר, משפיע בהם כאילו קידשו בעצמם, אך במדה יתרה - קידוש בכוונותיו ולכן גם בקדושתו.

לקו"ש ח"ב הוספות י' שבת.

קשורים למעלה

מסופר אודות הרה"צ ר' מאיר מפרעמישלאן, שבית הטבילה בעירו הי' מאחורי הר גבוה, וכשהאדמה היתה נעשית בוצית וחלקה, היו אנשי העיר צריכים לילך מסביב לה, כדי שלא יחליקו, ואילו הרה"צ ר' מאיר הי' הולך גם אז דרך ההר. פעם אחת התארחו בעיר כמה אברכים שלא החזיקו מענייני מופתים, ובראותם שר' מאיר הולך דרך ההר, ניסו גם הם לילך דרך ההר, ומיד החליקו וניזוקו. שאלו אצל ר' מאיר כיצד הולך הוא דרך ההר גם בשעה שאף אחד אינו יכול לילך דרך ההר מבלי ליפול? והשיב: "אז מ'איז צוגעבונדן אויבן - פאלט מען ניט אונטן" (כאשר קשורים למעלה לא נופלים למטה).

הוראה

רבי - ענינו 'ממוצע המחבר', כמ"ש במשה רבינו "אנכי עומד בין ה' וביניכם". ובימינו אלה, כשנמצאים בחושך כפול ומכופל דגלות האחרון, מודגש ביותר הצורך וההכרח בהתקשרות מיוחדת אל הרבי, "צדיק יסוד עולם", שזוהי הנתינת כח להיות קשורים תמיד למעלה, מבלי להתפעל משינויי הזמן או המעמד ומצב, שבת או יום חול, יום או לילה, חשכת הגלות וכו'.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) מי שקשור למעלה, אין אצלו נפק"מ בין הליכה על גבי ההר או למטה מההר וכיו"ב, כיון שבכל מעמד ומצב אינו נופל למטה.

כ"ד אייר תשי"א.

מסירות נפש ללא ידיעת ה'תנאי' – בבח נשיא הדור

הבעש"ט אמר מאמר על הפסוק "וישב הים . . לאיתנו", "אל תקרי לאיתנו אלא לתנאו" - תנאי התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל. וביאר בענין "עושין רצונו של מקום", "רצונו" ולא "דברו". אח"כ חזר המגיד לאדה"ז את המאמר עם הוספה בענין של "גנאי נהרא חלוק לי נהרא", שזה בדוגמת העניין של קריעת ים סוף. ולכאורה אינו מובן: עם מי התנה את התנאי, הרי זה ה' קודם הבריאה? שהרי התנאי הוא, שהתנה עם הבריאה בששת ימי בראשית. אמר על כך הבעש"ט, שהים נברא באופן כזה, דכאשר יבא היום של קריעת ים סוף, ייבקע הים. והיות שכל התורה כולה נאמר באופן של עשה ולא-תעשה, מובן, שאם לא ייבקע - תתבטל הבריאה וכאילו לא הי'. וזהו הפירוש במה שנאמר "עושין רצונו של מקום". שלכאורה הול"ל "עושין דברו של מקום"? אלא, זהו כמשל האב האומר דבר תורה לבנו, ובנו ברוב חכמתו ופלפולו מנגד וסותר לדבר תורה שאמר אביו. וזה גורם לאביו תענוג גדול יותר, מאשר הי' מסכים לתורה שלו. וכמו כן בענינו נאמר "צדיק מושל ביראת אלקים", שהקב"ה גוזר וצדיק מבטל, ועי"ז נעשה תענוג יותר למעלה. ולכן נאמר "עושין רצונו של מקום", אע"פ שאין עושין "דברו" כביכול, שהרי מבטלים את גזירת הקב"ה, אך מ"מ פועלים את "רצונו של מקום", כי עי"ז מתוסף ברצון ותענוג, מאשר אם היו מסכימים. וזהו גם הענין שמצינו בר' פנחס בן יאיר שאמר "גנאי חלוק לי מימך" כי הוא עושה רצון קונו. ענה לו גינאי, שגם הוא עושה רצון קונו. והמענה על כך הי', שאם לא ייבקע -

גוזרני ולא יעברו בכ מים לעולם. מקשה על כך המגיד: איזה מן תשובה זו? - הרי הנהר טען לו טענה צודקת, שגם הוא הולך לעשות רצון קונו? מתרץ המגיד, שתשובתו היתה, דהיות שבשעת הבריאה - בדוגמת מ"ש בנוגע לקריעת ים סוף - התנו אתו, שייבקע בשביל ר' פנחס בן יאיר, לכן אם לא יחלוק את מימיו, תתבטל בריאתו, ובמילא כאילו לא היו בו מים מעולם, "ולא יעברו בכ מים לעולם".

הוראה

והנה ההוראה מכך היא: כאשר מדובר על ענין של תורה ומצוות, ישנו תנאי מששת ימי בראשית, שכאשר ידובר על תורה ומצוות, על ההעלם והסתר להבקע, וצריך להיות "בתוך הים ביבשה", כמו שכאשר היהודים הולכים לקבל את התורה, הרי אם בינתיים יש מים - יודעים המים, שעליהם להבקע.

ומזה למדים גם הוראה שני', שאע"פ שהמים יודעים, שעליהם להבקע - מתי נפעל הדבר בפועל? כאשר מגיע נחשון בן עמינדב, **שאינו יודע מהתנאי**; אך הוא יודע, שעליו לעזוב את מצרים ולבא להר סיני, ואם בינתיים יש ים - הרי הוא קופץ לים בלי חשבון, מצד מסירת נפש. ומזה למדים הוראה לכל ההעלמות והסתרים ולכל הקשיים, שבאים ליהודים בענייני תורה ומצוות - שאין זה כי אם ענין המדומה; זקוקים להעלם והסתר זה כדי לעורר אצלו את ענין המס"נ - שיקפוץ לים, ואז יתקיים "תנאו", מששת ימי בראשית, ש"גינאי" צריך "לחלוק נהרא" הן בפני ר' פנחס בן יאיר, ואפילו בפני בני-הלווי' שלו, וגם בפני חמורו של ר' פנחס בן יאיר.

ומזה למדים אנו הוראה, שמבלי הבט על מצבו הוא, מצבו של האדם עצמו - הרי הוא "בני לווי'", ההולך יחד עם נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, והוא פועל "חלוק לי מימך", שמתבטלים כל ההעלמות והסתרים - לבקוע את הדרך שיוכלו לקבל התורה בתוספת כח ובתוספת חיזוק על כל השנה כולה.

משיחת יו"ד שבט התשי"ז, בלתי מוגה [וראה 'היום יום' י"ז שבט].

משיח וגאולה

כשכואב - צועקים

מסופר אודות ה'חפץ חיים', שכאשר הלכה משלחת לדבר עם ממשלת פולין אודות גזירה שרצו לעשות על בני"י (גזירת השחיטה או גזירה אחרת), ואח"כ באו אליו לתת דין-וחשבון מה יצא מדיבורם עם הממשלה, עם השר אז. והסך-הכל הי': לא הצליחו לפעול. הוא שאל: מדוע לא עלה בידם? אמרו טענות? - אמרו לו: אמרו את כל הטענות. הוא שאל אח"כ: האם התעלפת כשדיברת איתו?! אם הדבר נגע לך - היית צריך להתעלף כשאתה מדבר איתך! מישוהו מכם התעלף?!

הוראה

למדים אנו, שאין בזה ברירה: האם זה כואב? - הסימן היחיד על זה הוא - שצועק. "אלפיים שנות גלות" - מישוהו התעלף?!

כ"ד טבת תשמ"ב.

רק אצבע קטנה - ברגע כמימרא

א

מעשה בר' חנינא בן דוסא שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר?! מה עשה יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת ושבבה וסיתתה ומירקה, ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים.

בקש לשכור לו פועלים, נזדמנו לו חמשה בני אדם, אמר להן: מעלין לי אתם אבן זו לירושלים? אמרו לו: תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלים אותה לירושלים. בקש ליתן להם ולא נמצא בידו דבר לשעה (באותה השעה), הניחוהו והלכו להם. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם: אתם מעלין לי אבן זו? אמרו לו: תן לנו חמשה סלעים ואנו מעלין לך אבן לירושלים, ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים, בקש ליתן להם שכרן ולא מצאן, נכנס ללשכת הגזית ושאל בשבילם, אמרו לו: דומה שמלאכי השרת העלו אבן לירושלים (קה"ר פ"א).

ב

ידוע המענה לאדמו"ר מהר"ש שאמר בנוגע לגילוי משיח "נאו", ועל כך ענה לו הצ"צ, שנדפס הלקוטי-תורה, והוא ענה לו שזקוקים למשיח כאן למטה בפשטות.

הוראה

הצמח צדק ידע זאת גם בעצמו כמובן וגם פשוט, לא זקוקים להסברה על זה, אלא שהצמח צדק רצה, שזה יגיע מ'מקבל' - בן, תלמיד, ואח"כ זה יעבור לחסידים בכל הדורות.

ע"י החסידים - בני ובנות ישראל בכל הדורות - שרוצים "משיח נאו", ודוקא כשהוא בא מ"קול גדיא" - זה פועל שמתבטלים כל ה'גזירות' של מדידות והגבלות בזמן ומקום: כל שאר הגזירות כבר יצאו י"ח ונתבטלו ולא נשאר שמץ מנהו, רחמנא ליצלן וח"ו, אבל עדיין ישנה ה"גזירה" של זמן ומקום, שכאן נמצאים בחו"ל, ויהודים נמצאים בארה"ק, וביניהם ע"פ שו"ע מפסיק המקום, ביחד עם זה אומרים - שגזירה זו יכולה להתבטל מיד, וגם ברגע כמימרא - כיון שהגאולה יכולה להיות באופן של "הן אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם".

וזהו ג"כ ההוראה מדברי המדרש, שברגע שהניח אצבע קטנה - ראה שעומד בביהמ"ק: יש לו עסק עם "אבן" - שאבן זו הוא יכול להביא ל"בדק הבית" - לבנות את חלקו בבית-המקדש. הוא טוען: הוא נמצא בריחוק מקום ובריחוק זמן, ואין לו כסף שאנשים ישאו עבורו את האבן, ולבד אין לו כח לשאת וכו' - אומרים לו: מיהודי דורשים אצבע קטנה, אבל לא שאת האצבע הקטנה הוא מחזיק אצלו בכיס, והאבן מונחת ברה"ר, וביהמ"ק בירושלים על הר הבית.

צריך לחבר כל ענינים אלה יחד: הוא עושה את התלוי בו, הוא מניח

האצבע קטנה תחת האבן, ואח"כ ברגע כמימרא - הוא עם האבן עם בית המקדש עומדים כולם יחד בהר הבית, בהר הקודש ובעיר הקודש, בעיר "בה חנה דוד" מלכא משיחא.

ט"ו שבט תשמ"ב.

מתוך "חשבון" לא נושע

האריז"ל הי' נוהג לצאת עם תלמידיו לקבל שבת בשדה, כפי שהסדר הוא ע"פ קבלה, שצריכים לצאת לשדה לקבל פני שבת המלכה. פעם אחת, בצאתם לשדה, אמר האריז"ל לתלמידיו: רצונכם שגלך לירושלים לקבל שבת? – אע"פ שמצד ריחוקה של צפת מירושלים לא הי' שייך שבהליכה רגילה בגשמיות יגיעו לירושלים לקבלת שבת, מ"מ, לא הי' אצלם פלא על האריז"ל שיוכלו להגיע לשם. אמנם, כיון שבשביל זה היו צריכים לעזוב את ביתם למשך השבת, אמרו חלק מהתלמידים שצריכים להודיע תחלה לנשותיהם. מיד נפלה רוחו של האריז"ל, ונתבטלה הליכתם לירושלים. ואמר האריז"ל, שאילו היו הולכים מיד – היו יכולים להביא את המשיח.

הוראה

ולכאורה: איך יתכן שהאמירה "איזיל ואימליך בדביתהו" תהי' סתירה להבאת הגאולה? הרי כן הוא ע"פ תורה, שבנוגע למילי דעלמא צריכה להיות ההנהגה באופן ד"אימליך בדביתהו", ובפרט בשייכות לשבת, שכל ענין נרות שבת הוא בשביל השלום שבין איש לאשתו, ובשבת ישנם כמה עניני חיוב של איש לאשתו; וא"כ, ענין שכולו ע"פ תורה, ומיוסד על השו"ע – מדוע יעכב את הגאולה?

והמענה לזה הוא: ה"חשבון" הוא אמנם "חשבון", אבל למלחמה – אינו ראוי! א"א להביא את המשיח ע"י הנהגה כזו, שכאשר שומעים הוראה מהאריז"ל, מוציאים את השו"ע, ופונים ל"מורה הוראה" לברר פשט ב"באר היטב".. אם אין סתירה בדבר! באופן כזה – א"א להביא את המשיח! ואין זה רק מצד פנימיות הענינים, אלא כן הוא גם ע"פ נגלה

דתורה: כאשר שמעו דבר-מה מהאריז"ל, שהי' גאון גדול גם בנגלה – הי' להם לדעת שאפשר לסמוך עליו שלא יכשיל אותם ח"ו לעשות ענין היפך ההלכה. ומי שמפקפק ח"ו בדברי רבו – הרי זו הוראה שחסר בההתקשרות שלו אליו, וכשחסר בענין ההתקשרות, חסר בדרך ממילא בענין האחדות, "כולנו כאחד", וממילא חסר גם בהתיבות שלפני "כולנו כאחד"..

איתא בגמרא: "בדרבנן – עבדינן מעשה והדר מותבינן תיובתא" ("שבקינן לחכם לעשות כהוראתו, והדר מותבינן לי' ללמוד אם יפה הורה"). ולכאורה, אם יש מקום לקושיא ("מותבינן") – היתכן ש"עבדינן מעשה"? והביאור בזה – כנ"ל, שבענינים שנמסרו לרבנן, נדרש לכל לראש ענין ההתקשרות, ופירוש הדברים ע"פ נגלה – שיש לדעת שרבנן הם לומדים גדולים, ואפשר לסמוך עליהם. ומה שיש לו קושיא – הרי זה רק משום שחסרה אצלו היגיעה האמיתית בתורה, וכשתהי' אצלו היגיעה האמיתית, ויזכה לזה – יראה שהדין הוא כדבריהם של רבנן. ופנימיות הענין – שצריכה להיות התקשרות וקבלת-עול. צריכים לציית לדבריהם של רבנן בלי שום חשבונות כלל.

שיחת פר' שמיני תשח"י.

מרב חסד – אין מרגישים ברעב ובצמא

בתחילת המלחמה הראשונה, גזרה המלכות ההיא, שבערים הסמוכות לגבול עם אויבי רוסי', כיון שלא סומכים על היהודים, ולכן יש לדאוג, שישעו אל תוך עומקה של רוסיה, רחוק מהגבולים. חלק מהגולים היו ממדינות פולין וליטא וכו', שבהם הי' מספר גדול של יהודים, והם נסעו למקומות שבהם הי' ישוב יהודי גדול, וביניהם גם העיר שבה התגוררנו. היות שהגיעה אז כמות גדולה בבת-אחת, והם היו גדולים גם באיכות – רבנים, מלמדים, שוחטים, ראשי-קהילה וכו', הי' צורך גדול לדאוג לסדר אותם בהקדם ובתכלית השלימות האפשרית. ולפי ערך מספר היהודים שבעירנו היתה זו עבודה גדולה, משא כבד, לדאוג למספר הגולים שהגיעו לשם. לכן מיד הקימו "וועדים" שונים, ובראש הוועדים – עמדה אימץ, ואז ראו דבר פלא, (שאני מעולם לא ראיתי) שיהי' ענין של התעסקות במרץ הכי גדול, והן ביום והן בלילה, ועד כדי כך, שאע"פ שעסקי לא היו בבית, כי אם ב"חדר" וכיו"ב – אעפ"כ בלט ענין זה כ"כ, עד שזה נחקק בי לכל משך ימי החיים.

הוראה

מתעוררת השאלה: מה למדים מזה בנוגע למעשה בפועל? הרי בחסדו של הקב"ה נמצאים במלכות של חסד, ובמילא המצב הוא - לפי ערך "איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו" ככל השייך בזמן הגלות.

אך אח"כ קולטים, שההוראה היא ברורה ביותר: אשר כל אחד מבני"ה הוא בבחי' "גלינו מארצנו" - כולנו במצב של 'פליטים'. שהרי, אפילו היהודים הנמצאים בארץ-ישראל, הרי חסרים שם 'מצוות התלויות בארץ', ועאכו"כ בנוגע לעבודת ביהמ"ק.

ויתירה מזו: זה גופא שנדמה לאדם שאין לו צרכים, היות שנמצא במדינת חסד - הרי זה גופא מורה עד כמה צמאים אנו עד כדי כך - שלא מרגישים בדבר; היינו שהצמא הביאו למעמד ומצב כזה, שלא מרגישים כלל את הרעב והצמאון - צמאון ליהדות.

ואע"פ שבעזר השם ישנם מוסדות, ויש לכ"א לעצמו ענינים של שיעורי תורה והידור בקיום המצוות וכו' הרי אין זה מגיע לגילוי אלקות, להבנה בתורה, והידור בקיום מצוותי' "כמצות רצונך" - בערך לזמן שביהמ"ק ה' קיים.

רק כיון שהתרגלו לחושך הגלות - נדמה לו, דכאשר הוא לומד תורה ביגיעה שלו ומקיים מצוות בהידור שלו - הרי זו תכלית השלימות שבכחו להשיג! אומרת תורת אמת: דע לך, שנשמתך היא "חלק אלוהי ממעל ממש", וכאשר אתה לומד תורה צריך להיות "הלא כה דברי כאש", באופן שזה יהי' נגלה לעיני בשר. וכאשר הנך מקיים מצוה כדבעי - הרי אתה אמנם מקיימה "כמצות רצונך", אלא, "החושך יכסה ארץ", ולכן חסר בשלימות הדצח"מ באופן שאינו תלוי ברצון האדם - ובמילא באמת אינו יכול לעשות יותר מזה, אבל מ"מ צריך לידע מה איבד (ר"ל): הוא איבד גילוי אלקות שהי' נגלה לעיני בשר בזמן שביהמ"ק ה' קיים. ועד כדי כך, שראו האלקות בעיני בשר, "עשרה נסים נעשו לאבותינו בביהמ"ק", וכל זה ראו בעיני בשר!

ולכן אף שכאשר יוצא לרחוב הריהו רואה ניסי השם וחסדי השם, אעפ"כ, בשעת מעשה עליו לזכור כיצד הוא, או אבי זקנו עמד בזמן שביהמ"ק ה' קיים. ואז כאשר יאמר "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" - הריהו אומר הדברים בכל ה"שטורעם", להיותו מרגיש מה שהי' אז, או ששמע עדיין, או עכ"פ יש לו ידיעה בזה בשכלו, ידיעה אמיתית, ואז הוא צועק בקשה זו - למרות היותה תפילה בלחש - לא מפני שכן קבעו אנשי כנסת הגדולה

בתפלת שמו"ע, אלא מפני שחש את הצורך בזה, כי זה חסר לו! ומה חסר לו? – שיהי' "מהרה תצמיח". כי כאשר תגיע הגאולה האמיתית והשלימה רגע א' קודם - הרי היא תקדים ברגע א' את קיום הכתוב "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר".

ו' תשרי תשמ"ה.

תפילה

"לבו למעלה ועניו למטה"

ידוע אשר הבעש"ט בסוף ימיו פעל שגם כשיהי' בעולמות עליונים יוכל לעשות ענין השייך לעוה"ז, וגם כשיעשה בעניני עוה"ז יוכל להיות בשעת מעשה בעולמות עליונים. וכן מבואר אשר בימי החול הי' הבעש"ט שלישי א' למעלה וב' שלישים למטה וביום השבת הי' ב' שלישים למעלה ושלישי א' למטה. ונמצא אשר תמיד, בין בחול בין בשבת, הי' חלק למטה וחלק למעלה.

הוראה

ההוראה מזה לכאן"א מישראל הוא: גם בשעת עסקיו בעניניו הגשמיים יזכור אשר כל הצלחתו הוא רק מהקב"ה, דברכת הוי' היא תעשיר. ולזאת הנה לא רק בשעת התורה והתפלה כ"א גם בעסקיו בעובדין דחול הרי "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך". וזהו פירוש "המבדיל בין ישראל לעמים". דבשעת התורה והתפלה אין שייך לומר הבדלה בין ישראל לעמים, שהרי שם אין להם שום השוואה כלל. ענין הבדלה זו, אשר 'דעת' נצרכה לזה, היא בהזמן שעוסק בעניני מסחר ושאר צרכיו, אשר כל עמי הארץ עוסקים בהם, ומ"מ מבדיל בין ישראל לעמים, כי ישראל 'בכל דרכיך' - גם בעניניו הגשמיים, מנצלם בכדי לבוא לדרגת 'דעהו'.

ובכדי לפעול בעצמו ענין זה אשר גם בשעת עסקו בצרכיו יורגש אצלו אשר "הוא הנותן לך כח לעשות חיל", הוא ע"י אשר גם בשעת התפלה עיניו למטה. גם הגוף ועניניו הגשמיים מתפללים ועולים בסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דא צלותא. אם בשעת התפלה הוא

בהפשטה לגמרי מעניני העולם, אפשר אשר כשיבוא לעניני העולם ישכח לגמרי על תפלתו, ולזאת אמרו"ל לבו למעלה ועיניו למטה. ועי"ז אשר בשעת התפלה הוא מעלה גם עניניו הגשמיים, הנה גם אחרי התפלה כשעוסק בצרכיו נשאר רושם מתפלתו. בכל עניניו, דעהו. ונתינת כח בזה – ההתקשרות בעניניו הבעש"ט נ"ע, אשר הי' תמיד חלק למעלה וחלק למטה. אשר גם בשעת התפלה – למעלה – זאל ער באוואָרענען את הנהגתו שבמשך כל היום – למטה – וגם במשך כל היום ישאר הרושם של התפלה. והנהגה הלזו ה"ה ממשיכה ומגלה אחדות הוי' מלמעלה מעלה עד למטה מטה.

לקו"ש ח"ד 1310.

"ווארט חסידי אינו הולך לאיבוד"

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר: הי' פעם יהודי מחסידי אדמו"ר הזקן, שבדרגות ההשכלה הוא הי' איש פשוט, עד שהמילים הקשות בתפילה – ספק אם הוא הבין פירוש המילות, אעפ"כ הוא האריך בתפילה; ולא רק בשבת ויום טוב וראש השנה ויום הכיפורים, אלא אפילו בימי החול. ולא רק בתפילת שחרית, אלא אפילו בתפילת מנחה ובתפילת ערבית. והיו שתמהו, מה לו ולאריכות התפילה. וזה לא הי' באופן מעושה; הבחינו, שהוא מתפלל "עד מיצוי הנפש". וענה להם על זה, "איני יודע, אבל אני שמעתי פתגם מהרבי – מאדמו"ר הזקן, שאמר: "זכור ושמור בדיבור אחד", זכור ושמור בכל דיבור, בכל דבר, את ה"אחד" שבו. ובפתגם זה התפלל במשך ארבעים שנה: ביום ראשון, וביום שני, וביום שלישי וכו' ועאכו"כ בשבת. ואמר על כך, שפתגם ("וואָרט") אצל חסידים אינו הולך לאיבוד.

הוראה

וזהו מענה לאלה האומרים, שמי יודע אם הם שייכים לענינים של עבודה, או לענינים של תורה ומצוות שהרביים דורשים מאתנו, בשעה שחסר אצלם עדיין ענינים קודמים, ולפעמים חסר אפילו בענינים עיקריים, וכמסופר בסיפור שהי' חסר לו אפילו בפירוש המילות – אך על זה ישנה העבודה – עבודה פרטית, שבכל דיבור ובכל דבר הרי "בדבר הוי' שמים נעשו", והיות שיש בזה את כח הפועל בנפעל, הרי נמצא בזה ה"אחד" –

ועבודתו של יהודי מתבטאת בכך, שיזכור וישמור בכל דבר הבא לידו – את ה"אחד" שישנו בדבר. ולשם כך יכולים להיות איש פשוט, עד כדי כך שאינו יודע "פירוש המילות" מה קורה אתו, ואף על פי כן ביכלתו לבצע את העבודה של "זכור ושמור בדיבור אחד".

וזה נאמר ע"י אדמו"ר הזקן, וכ"ק מו"ח אדמו"ר חזר על זה, ובאופן שזה נשמע ונדפס; שזה מורה שזה נוגע לנו, שבכל אחד ולכל אחד שייך ואפשרי עבודה זו, שבדיבור ובכל דבר יוכלו למצוא ולזכור ואח"כ גם לשמור את ה"אחד" שנמצא בדיבור זה. ועם זה אפשר להתפלל במשך ארבעים שנה, שזה מספיק בשביל להיות "קאים אדעתי דרבי" של רבותינו הנשיאים, ולהמשיך את זה, לא רק בשבתות וימים טובים, אלא גם ביום ראשון ושני ושלישי ובכל ימי החול – שכולם יהיו 'ימים חדורים בתפילה', שעניין התפילה הוא, שמחברים את העניינים שלמטה עם אלקות.

משיחת פורים ה'תשח"י, בלתי מוגה.

פתיחת הלב ברוחניות – סיוע ליהודי בגשמיזם

פעם דיבר כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" במעלת הצדקה, ועד כמה עוזר הדבר בעבודת ה' לפתיחת המוח והלב לקבלת הגילויים מלמעלה. וסיפר לבנו - אדמו"ר מהר"ש: כשנסעתי מדוברומיסליא לליובאוויטש, קויתי שבבואי לליובאוויטש תהיה לי הזכות לראות את הסבא בפנים מאירות (במחזה, הדבר היה שנים רבות לאחר הסתלקותו של אדמו"ר הזקן). בינתיים התעוררו לי שאלות מספר בעניני נגלה ועניני חסידות וסדרתי את העניינים במחשבה. בהגיעי לליובאוויטש הלכתי מיד למקום, שעליו סיפר לנו הסבא בדרך לליאדי, שלמד בבית הכנסת שעמד עליו.

מן העובדה שבבואי לליובאוויטש מתעלם ממני הרבי - אומר הרבי ה"צמח צדק" - הייתי שבור מאד ונפלתי ברוחי. היתה לי הרגשה של נפילה, ח"ו, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא. אני התכוונתי לקירוב פנימי ולבסוף היה לי ריחוק כזה. הצטערתי מאד, ופשפשתי במעשי: איזה דבר עלול היה לגרום ריחוק זה, כדי לחזור בתשובה, כדי לזכות לראות פני קדשו של הסבא ולשמוע עניני תורה ועבודה.

ביום רביעי, כ' אלול, הלך הרבי ה"צמח צדק" לבית הכנסת להתפלל. בדרכו פגש אחד מתושבי העיר בשם פנחס, שביקש ממנו הלואת גמ"ח בסך שלושה רובלים, כדי שיוכל לקנות מעט בשוק ולמכור ויהיה לו להוצאות השבת. הרבי ה"צמח צדק" אמר לו שיכנס אליו הביתה לאחר התפלה ואז יתן לו. בשעה שהרבי ה"צמח צדק" התכוון לתפלה, והניח טליתו על שכמו, נזכר ה"צמח צדק" בדברי ר' פנחס שהיום הוא יום

השוק, והרי השוק נפתח בבקר ובטח זקוק ר' פנחס מיד לכסף. הוריד ה"צמח צדק" את הטלית, הלך הביתה, לקח חמשה רובלים ומסרם לפנחס כדי שיוכל לסחור קימעה ולהשתכר. כשחזר הרבי ה"צמח צדק" למנין ונטל ידיו מן הכיור כדי לעמוד בתפלה, התגלה אליו אדמו"ר הזקן, ופתר לו את ספיקותיו ופני קדשו אורו.

הוראה

רואים אנו מסיפור זה שהצדקה מועילה גם לרוחניות. אף שעשה פעולות שונות לראות את אדמו"ר הזקן, אך כל זה לא הועיל, אך כשפגש יהודי ברחוב, ולא שהלה בא אל הצמח צדק, כי אם בד' אמותיו של ר' פנחס, ולא כשאמר תהלים וכדומה, כי אם כשחשב על גמילות חסד כדי שיוכל להשתכר משהו, ולשם כך עזב את הענין של תפלה, והתפלה - של הצמח צדק, והרי תפלה היא "שעת מוחין דגדלות למעלה וגם למטה", ועל ידי כך שעזב זאת לשם עשיית טובה ליהודי בגשמיות - זכה לראות את אדמו"ר הזקן.

אלא שנשאלת השאלה: מצות "ואהבת לרעך כמוך" היא מצוה ש"אין הזמן גרמא" - האדם מחוייב בזה בכל עת ובכל מקום: הוא אוחז לפני התפילה, עאכ"כ לפני שלימות התפילה, שאז בטל "כעבדא קמי' מרי" - אשר, על פי שו"ע מתעורר "רעש" גדול: היתכן, לעסוק במתן הלוואות - "מנהג דרך ארץ", קודם התפילה!

אמנם "איני מבקש אלא לפי כוחי" - אף על פי כן ה"ז 'מעשה רב', וכשאוחזים קודם התפילה, ובזמן בעקבתא דמשיחא כש"החושך יכסה ארץ" - אזי ה"ואהבת לרעך כמוך" צריך להיות אצלו באופן כפי שמבאר רבינו הזקן בפשטות בפרק "לב"!

ולכאורה, הדרך לכך היא, ללמוד את ה"סוגיא" דאהבת ישראל בעמקות ובהבנה והסברה, ולזכור זאת, כך שאפילו כשיעור משנתו כמה ימים לאחר זה - הוא יזכור את המסקנה. אבל דרך זו "לאו כל מוחא סביל דא", אלא שכאן באה ההוראה, שה"סדר" צריך להיות: "מלכתחילה אריבער"!

כאשר התחלת עבודתו היא ללכת "אריבער" - למעלה מעצמו, הוא יוצא מעצמו, ואזי מונחת אצלו ה"הנחה" של "מודים חכמים לרבי מאיר", או להיפך. וכפי הפשט הפשוט שבזה: "מודים" אין פירושו, שלכתחילה הם סברו כמותו; אילו זה הי' מתקבל בשכלם ובדעתם - אזי ה"ז "נקראת על שמו", וא"כ אין זו דעת ר' מאיר, אלא דעת חכמים. אלא "מודים חכמים

לר' מאיר - שעוד קודם שדעתו הונחה בשכלם, הם הרגישו (או ראו, או באיזה אופן שיהי'), שדעתו של ר' מאיר נכונה. מצד "אם קבלה היא נקבל", או מאיזו סיבה שתהי'. אבל לאחר מכן ה"ז נמשך ויורד בשכלם, שלאחרי ה"מודים חכמים" - ה"ז נעשה הדעה שלהם. וטעם הדבר - כי הוא מתחיל עם "מודה" - "ביטול במציאות" לפני הקב"ה - מאי קא משמע לך; אלא תנא אחד לפני התנא חבירו!

לקו"ש ח"ב פר' נצבים עמ' 403, וכן שיחת י"ג תשרי תשמ"ה, בלתי מוגה.

תפילה עם הציבור

ידוע הסיפור מכ"ק אדנ"ע, שסיפר את מעלותיו של חמיו, המהרי"צ מאוורוטש - בנו של הצמח צדק. הוא הי' חתנו של ר' יעקב ישראל מצ'רקס. שאלו חמיו, כיצד הוא מתנהג בענין התפילה? ענה לו חתנו, שהוא משתדל להתפלל "עם הציבור". - הרי חמיו הי' מפויל'ן, ועל כן לא הי' מורגל לאריכות התפילה - ע"כ הי' שמח מאד מזה. אח"כ אירע סיפור שחמיו הי' זקוק לו פעם. ואצלו הי' כבר לאחר התפילה. והרי הוא ידע, שחתנו מתפלל "עם הציבור" - לכן שלח את משרתו לבקש ממנו שיכנס אליו. מגיע המשרת חזרה ואומר, שהוא אוחד באמצע תפילה. הי' זה פלא בעיניו, איך זה מתאים ל"תפילה עם הציבור"? המשיך לחכות משך זמן רב, ושלח שוב את המשרת. חזר המשרת ואמר, שהוא עדיין מתפלל. עד שעבר משך זמן רב מאד, עד שסיים להתפלל. ואז נכנס אליו. שאלו חמיו, ר' יעקב ישראל: הרי סיכמנו, שהנך מתפלל "עם הציבור"? ענה לו: כן! אבי - הצמח צדק, אמר לי פתגם מאדמו"ר הזקן - ש"תפילה עם הציבור" פירושו "לעבור את כל הניצוצות", לאסוף את כל הניצוצות השייכות אליו, ואז יעמוד להתפלל יחד עם כל הניצוצות, ויעלה ויקשר אותם - "נפתולי אלקים נפתלתי" - אל מי שהוא ובמילא, עד שאסף את ה"ציבור" שלו, אין פלא, שזה ארך משך זמן, כי הי' עליו לאסוף את כל הניצוצות, וכאשר אספם סיים את תפילתו.

הוראה

וזהו הלימוד אלינו, שהרי בעלת הבית אינה תמיד שבעת רצון מכך שבעלה מאריך בתפילה, ובפרט כאשר מספרים לה, שהמנין סיים את

התפילה לפני שעה ולפני שעותיים ולפני שלש שעות, ובעלה עדיין איננו - ע"ז באה ההוראה מאדמו"ר הזקן, שתפילה אמיתית היא, שלא רק נשמתו מתפללת, אלא גם גופו מתפלל. ויתירה מזה, הוא מאיר ומזכך בשעה זו את כל עניניו הנמצאים בביתו, ובמקום מסחרו, כי כאשר נעמד להתפלל - הרי הוא מתפלל יחד עם גופו, יחד עם נפשו הבהמית, ויחד עם מסחרו, ובכל עניניו ביתו, ויחד עם כל דברים אלה הוא מתפלל ומעלה אותם ומקשר אותם להקב"ה.

וא"כ אם מדובר בגביר גדול, עליו להתפלל למשך שעה נוספת, כי יש לו עוד כך וכך דולדים שעליו להעלותם; ואם הוא רחמנא ליצלן קבצן ויש לו חובות רבים - הרי עליו להעלות את כל החובות האלו, ולפעמים זה יותר קשה.. מכאשר צריכים להעלות כסף השיך אליך - כי כאן צריכים להעלות כסף של אחרים.

משיחת י"ט כסלו תשי"ט .

היגיעה בעבודת התפילה

ידוע הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות אדמו"ר האמצעי, שבשעת התפלה לא הי' נע וזע מאומה, וביחד עם זה מרוב עוצם תפילתו נטפה זיעה מקצה השטריימל שלו.

הוראה

הזעה נבעה מעומק התבוננותו והתעמקותו בענינים אודותם חשב אז, והוא הי' מזיע עד כדי כך שזה הי' ניכר לא רק באבריו, אלא גם על גבי הלבוש, ובלבוש גופא - הנקודה הכי רחוקה מהראש. ומכאן לומדים עד כמה שיש להתעסק בעבודת התפלה, שעבודתו תהי' ביגיעה רבה כ"כ, עד שמגופו הגשמי תנטוף זיעה.

י' כסלו תשמ"ח (וראה שיחת ו' תשרי תשמ"א, לקו"ש ח"א פר' תולדות סע' ט"ו).

חינוך

עדיפות ממדריגה ראשונה – חינוך ליהדות ללא פשרות

רבינו הזקן התגורר ביחד עם בנו, אדמו"ר האמצעי. לבנו כבר היו ילדים, ביניהם גם קטנים ביותר. אדה"ז התגורר בקומה השני', ואדמו"ר האמצעי ישב ולמד ב"קומת הקרקע", בקומה התחתונה. ושם, באותו חדר עמו, ישן אחד מילדי אדמו"ר האמצעי. ובאמצע השינה הילד נפל מהעריסה ופרץ בבכי. אדמו"ר האמצעי, הי' כל כך מרוכז בלימודו - עד שלא שמע מאומה, והמשיך להיות שקוע בלימודו.

אדה"ז ישב בקומה העליונה, וגם הוא למד, ובכל זאת הוא שמע ילד בוכה בחדר למטה מתחת החדר שלו. הוא הפסיק בלימודו, ירד למטה, החזיר את הילד לעריסה והרגיע אותו. אחר כך הסביר לבנו, לאדמו"ר האמצעי, שעד כמה שהאדם יתעמק בלימודו או בתפילתו או בעשיית מעשים טובים, הרי בשעה שילד יהודי בוכה - צריך לשמוע, וצריך להפסיק את התפילה או הלימוד ולראות שילד יהודי יחדל לבכות. זהו הסיפור שאירע אז.

הוראה

מכך למד נשיא דורנו, שאם ילד יהודי בוכה, אזי, באיזה גובה שלא נהי' ובאיזו טרדה שלא נהי' טרודים, הנה מאחר שישנו במקום כלשהו ילד שתובע משהו וחסר לו משהו בתור ילד יהודי - צריך להניח את הענינים האישיים על הצד, וצריך לראות לחפש את כל העצות לכך שהילד יחדל לבכות. הלימוד מזה בעבודתנו - הוא פשוט:

בשנים האחרונות ניכרת התעוררות חזקה ביהודים בכלל ובנוער היהודי בפרט, שכולם התחילו לחפש יהדות. ויודעים, כי סוף-כל-סוף יגיעו לאמת

- שבמידה ורוצים למצוא יהדות אמיתית, לא "דלילה", ובלי פשרות - צריך לתת לילדים חינוך המיוחד ובנוי על תורתנו תורת חיים.

וזהו הלימוד מהסיפור, כי במה שיהודי לא יהי' טרוד, ובטח טרודים בענינים טובים ונחוצים - הרי, כשעולה שאלתם של ילדי ישראל ש"בוכים" לחינוך יהודי טוב - אזי הבעיות הללו והעבודה הזו מקבלת את ה"עדיפות" ממדרגה ראשונה, בראש שימת-הלב, לעומת כל שאר הדברים שיהודי רק יהי' טרוד בהם, וצריך לעשות את המאמץ הכי גדול לתת את האפשרויות לכל אותם מוסדות - כל אותם ישיבות, ו"חדרים", שמסוגלים לחנך ילדים ב"רוח" זו - שיהיו מסוגלים לקלוט את מקסימום הילדים שניתן לקבל.

- הרבי אמר פעם, שעל "ילד צריך להסתכל לא לפי כמות השנים שכתובים לו בתעודת לידה ובדרכון; אלא נוגע כמה שנים חי כפי שיהודי ואדם צריך לחיות. ואזי יתכן, שבדרכון ירשמו שבעים שנה, ואילו בפועל ממש הוא עדיין "ילד קטן".. לכאורה יכול הוא לחשוב: מה לו, כגדול בישראל, ולילד קטן שישן בלי הפסקה, ומצד שטות נפל ונחבט ובוכה - וכי בגלל זה עליו להפסיק מלימודו ותפילתו!?

ועל-זה אומרים את ההסברה, שדוקא בזה מתגלה שהוא נשיא בישראל, ורועי ישראל בדורותיו אחריו, שנתנו הוראה, ובמילא צירפו ונתנו גם כוחות, אשר כאו"א יפעל בעצמו, שבכל מעמד ומצב נעלה שבו יהי', בהיותו טרוד ונבדל - הנה כאשר פוגש אפילו ילד קטן, ואפילו בעת שינתו, אזי אם בשעת מעשה כואב לו - עליו להפסיק ולנדנדו ולהביאו לידי מנוחה. תובעים מכאו"א מאיתנו, שיחפש כיצד למלא שליחות ה', ע"י שיראה לעשות טובה ליהודי אחר, למרות שנדמה לו, שאינו בדרגתו, ונכון יהי' בטוח, ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי", היינו שזוהי "צדקה" עימו שתזדמן לו עבודה זו, ובמילא גם הוא יצליח, ועי"ז תבוא לו הצלחה בעניניו.

לקו"ש ח"ג י"ט כסלו, לקו"ש ח"ו הוספות לכ"ד טבת (וכן שיחות - ד' חשון תשכ"ג, י"ט כסלו ה'תשי"ד).

פריצת הטבע בחינוך הילד

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בקשר לכ' מר חשון - יום הולדתו של כ"ק אדמו"ר נ"ע: כאשר היה ילד בן ארבע או חמש שנים, בשבת פרשת וירא, נכנס אל סבו כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" כדי לקבל ממנו ברכה לרגל יום הולדתו, ופרץ בבכי באומרו: מדוע נגלה

הקב"ה לאברהם אבינו ואילו אלינו אין הוא מתגלה? ענה לו ה"צמח צדק": כאשר יהודי צדיק מחליט בגיל תשעים ותשע שנים שהוא צריך למול את עצמו, הוא ראוי להתגלות הקב"ה אליו.

הוראה

יש בזה הוראה לכל אחד הן משאלת אדמו"ר נ"ע, והן מתשובת הצ"צ, והוראה עיקרית גם לאלה שהם בגיל ארבע או חמש שנים:

ההוראה משאלת אדמו"ר נ"ע: לכאורה אפשר לשאול, כיצד ניתן להשוות בין הרבי נ"ע לבין כל ילד יהודי? ידועים דברי הרמב"ם, לגבי דרך הלימוד עם ילד קטן, שיש להמריצו "בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שניו". קרא ואתן לך אגוזים, בגלל "מיעוט שניו וחולשת שכלו". והנה כאן דורשים מילד קטן שיצטער עד כדי בכי על אי התגלות הקב"ה אליו, ולא על טוב גשמי. כלומר, יש לחנך את הילד שאלקות תהא חלק משמעותי מחייו – "דברים שהם אהובים אצלו", עד אשר אי התגלות הקב"ה אליו תגע מאד לנפשו. לולא התרחש מאורע זה, אי אפשר לדעת אם ניתן להביא ילד יהודי לידי רגש כזה, אבל לאחר התרחשות המאורע, ובמיוחד לאחר פרסומו והדפסתו, הרי שבכך נתגלה ונפתח צינור חדש, כך שבזמננו ניתן על-ידי חינוך מתאים לפרוץ את הגבלות הטבע של הילד היהודי, ולהרגילו לרצות 'רוחניות', עד כדי החדרת רגש עמוק של תשוקה עצומה להתגלות ה' אליו. וכאשר אין ילד יהודי מצטער על אי התגלות ה' אליו, הרי זה משום שמחנכו אינו מדבר אליו בענין זה בדברים היוצאים מן הלב, ולא בגלל מגבלותיו שלו.

ההוראה לכל אחד מתשובת ה"צמח צדק": כוונת ה"צמח צדק" בתשובתו לא היתה שהקב"ה התגלה לאברהם אבינו בלבד, אלא, פירוש הדברים הוא, שכל אחד יכול להגיע לידי "וירא אליו ה'", על ידי החלטה שבכל מצב רוחני שבו הוא נמצא (ואפילו צדיק בן תשעים ותשע) עליו למול את עצמו. כלומר; צריך להשתדל להסיר את ההעלם וההסתרה בעולם. אמנם, אברהם היה "צדיק בן תשעים ותשע שנים", שהיו לו "יומין שלמין" בעבודת ה', והחלטה שלו, שעליו למול את עצמו, היא חידוש גדול יותר מהחלטתו של מי שאינו צדיק, בכל זאת, שייכת הוראה זאת לכל אחד מישראל, כפי שידוע הענין של "פתח" – שלאחר שמישהו עמל על ענין מסוים והביאו לעולם, הוא פותח צינור השפעה לאחרים, היכולים להגיע לדרגה זו בפחות עמל. ומובן, שלאחר שמעוררים אצל הילד את התשוקה

הנפלאה שה' יתגלה אליו, צריך להסביר לו, שניתן להגיע לכך באמצעות ההחלטה, שהיהודי צריך תמיד "למול" את עצמו. כלומר, לחנך את הילד שלא להבהל מדברי האנשים - דברי ה"עולם", אלא לשים לב רק לרצון התורה. והחלטה זו תהא חזקה אצלו כ"כ, עד אשר - גם כאשר יגיע לדרגות נעלות ביותר בעבודת ה', יזכור, שעליו "למול" את עצמו.

לקו"ש חט"ו כ' חשון וירא.

עצם הדיבור ב'לא טוב' על יהודי - גורם לבכי רב

בהיות הרבי נ"ע בן ארבע שנים, הביא פעם החייט בגד שנתפר לאמו הרבנית. כאשר מדדו את הבגד, הוציא הרבי נ"ע לתומו חתיכת בד מכיסו של החייט. כמוכן, התבייש ביותר והחל להתנצל, באומרו, שהוא שכח שנתרה בידו יריעת בד זו, וכדומה. לאחר שהלך החייט, הוכיחה אותו אמו הרבנית, על אשר גרם לעלבון החייט, והילד בכה בכי מר ביותר. לאחר מספר שבועות נכנס אל אביו, הרבי מהר"ש, ושאלו כיצד ניתן לתקן את עוון 'הלבנת פנים'. כאשר שאלו אביו מדוע הוא מתעניין בכך, ענה לו הילד שברצונו לדעת זאת, ולא סיפר את אשר ארע. כאשר תמחה אמו הרבנית, מדוע הוא לא רצה לספר לאביו את הסיפור כולו, ענה: די לי שנכשלתי בהלבנת פנים, והאם עלי לעבור גם על עוון רכילות ולשון הרע?!

הוראה

וכיוון שסיפור זה סופר לנו תוך הדגשה שהרבי היה אז בן ארבע שנים, הרי זאת הוכחה שניתן עתה לחנך כל ילד יהודי, גם בגיל זה, באותו אופן:

במבט ראשון לא היתה כאן כלל הלבנת פנים "חמורה", כי, כמסופר, הוציא הרבי נ"ע את הבד 'לתומו' - בשוגג, ובנוסף לכך, לא היה זה ברבים, אך למרות זאת, כאשר שמע שנגרמה בושה לחייט, היה איכפת לו ענין זה - עד כדי בכי מר. כלומר, לא היה כל כך אכפת לו שהלבנת הפנים היתה על ידו, שהוא ייענש על כך וכדומה, אלא היה אכפת לו עצם הענין, שנגרמה בושה ליהודי. ולפיכך הוא סרב לספר על כך לאביו, כי הוא לא סבל את עצם הדיבור על 'הלא-טוב' של יהודי.

מכל האמור לעיל נלמדת גם החובה הגדולה המוטלת על כל אחד ואחד מישראל להשתדל בענין החינוך, הן לגבי ילדיו שלו, כמאמר הידוע של אדמו"ר נ"ע, שכשם שהנחת תפילין בכל יום היא מצוה דאורייתא על כל יהודי, ללא הבדל בין גדול בתורה לבין איש פשוט, כך חובה מוחלטת על כל יהודי, להקדיש מחצית השעה בכל יום למחשבה אודות חינוך ילדיו, ולעשות ככל שביכלתו - ואף יותר מכך, כדי לחנך ילדיו להמשיך בדרך שמתווים להם - והן לגבי ילדים יהודיים אחרים, אשר הוריהם לא חנכו אותם כראוי, מאיזו סיבה שהיא, שאז מוטלת החובה על כל חכם וחכם מישראל, לדאוג לכך שילדים אלו יקבלו חינוך מתאים.

לקו"ש חט"ו כ' חשון וירא.

הכנה לשינה

כידוע, שהיו יהודים שבעת החלום נתגלה אליהם ענינים בתורה, שלא היו יכולים להגיע אליהם בערנותם, כמסופר בספרים של גדולי ישראל, וכפי שגם שמענו מרבינו נשיאנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו, על כמה ענינים שהיו אצל אביו, והיו דוקא בלילה בעת השינה. ואח"כ מצאו גם ברשימות של חמי, בנוגע לעצמו, אשר מצד עניות או מצד טעמים אחרים - לא סיפר על כך בדיבור, אבל ברשימות ישנם ענינים שונים שנתגלו אליו בחלום הלילה.

הוראה

זה שהרשימות הגיעו לאנשים כערכינו - הרי זה גופא הוראה וראי' חזקה, שיש בכך לימוד גם עבורנו (אף על פי שאי אפשר להדמות אליהם), והיינו, שמזה יש ללמוד כיצד יש לשכב לישן, וכיצד יש להתכונן לכך.

בעת השינה הנשמה "שואבת חיים", ממקור מים חיים, "החזרת בי נשמת", ויתירה מזו - "ברי' חדשה". אצל אינו יהודי - זמן השינה, הוא זמן שאינו שייך לעשי' כלשהי, או על כל פנים שייך רק למנוחה כדי שיוכל לעמול ביום. בנוגע ליהודי נאמה, שכאשר הוא ישן - הרי דוקא אז הוא שואב - ב"דליים" וב"כלים גדולים" את החיות ממקור החיים. וזה עוזר לו למשך הלילה שחולם חלומות טובים.

וזה נוגע אפילו לילדים קטנים, כנהוג בכל בית יהודי, שילד ישן בחדר, שעל החדר נמצא מזוזה, שבמזוזה כתוב "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד", וכמ"ש בזה, שזה שומר על כל האנשים ועל כל הדברים הנמצאים בחדר, ומי שומר עליו? - "הוי' אלקינו הוי' אחד" - אותו הוי' שהוא אותו "אחד" אצל כל היהודים, אנשים ונשים וטף - מגיע ענין זה לפועל, עד שזה משפיע אח"כ גם על כל היום.

רק שזקוקים לכלים לזה, וכפי שרואים גם בילדים קטנים, עד שאפילו אינם יהודים מכירים גם הם בכך, שאפילו ילד קטן ואפילו שלא הגיע לחינוך, הרי רשמים אלו ודברים אלו המסובבים אותו בעת היותו מאוד קטן - יש לכך השפעה עליו, והשפעה בהנהגתו - עשרות שנים לאחרי זה.

ט"ז אדר תשמ"ז.

עבודת ה'

המתבונן במציאות ה' – אינו מפחד

הבעש"ט סיפר מדברי ימי חיינו, שבעודו ילד קטן הי' חוזר תדיר מה שלמד ב"חדר". וכדי שלא יפריעו לו – הי' יוצא לשדה וליעה, ושם הי' חוזר את התורה והדינים שלמד בחדר. וכששאלוהו: היתכן שילד קטן אינו חושש להיות לבדו ביער ובשדה?

הוראה

ישנה השאלה ששואלים: איך יכולים לעמוד כל העת באהבה לדברים הטובים, ובמורא מפני הדברים הבלתי-רצויים, אפילו ביום חול רגיל, ובמשך כל היום, כמדובר לעיל שאנו למדים מכל אדם ומכל דבר שפוגשים? הסביר בזה אדמו"ר האמצעי, שהעיקר שמפניו צריך להיזהר – מפריקת עול, לשכוח שיש על גביו עול קונו. וביאר והסביר בביאורים ארוכים ועמוקים איך הדבר העיקרי אצל יהודי הוא – לזכור שהוא בן ועבד של הקב"ה, ולכן מונח עליו עולו, ומחובתו לעבדו. ובזכרו כי הוא נמצא תמיד ביחד עם הקב"ה ונושא את עולו – הוא יכול לעמוד כל עת באהבה, לזכור את אהבתו לה' ומוראו מפני הדברים הבלתי-רצויים – ובדרך זו בידו להצליח להיות "חכם הלומד מכל אדם", שמכל אדם ומכל דבר הוא מפיק לימוד. ועפ"ז הדבר מובן, היות שהוא – הבעש"ט – כל העת זכר את ההוראה שקיבל מאביו, לא לירא מאיש, רק מהקב"ה לבד. וכאשר זוכרים שנמצאים כל העת ביחד עם הקב"ה – אזי אין מורא מפני דברים אחרים, אפילו אם נמצאים לבד בשדה וביער. וזה נותן גם אפשריות לזכור תמיד

את האהבה להשי"ת ואת המורא והפחד מפני הדברים שאינם חביבים על הקב"ה.

משיחת ט"ו תמוז ה'תש"כ – במחנה קיץ 'גן ישראל' –
בלתי מוגה.

רצונות בגשמיות – בלא לב ולב

ידוע לשון אדמו"ר הזקן: "איך וויל זע גאר ניסט, איך וויל ניט דאין ג"ע איך וויל ניט דאין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אַז דין אַליין" [איני חפץ בשום דבר, איני רוצה את הג"ע שלך, איני רוצה את העוה"ב שלך, אני רוצה רק אותך בעצמך]. דהגם שהגילויים שבג"ע ומכ"ש הגילויים דעוה"ב הם גילויים נעלים ביותר, ואדמו"ר הזקן היתה לו השגה בזה, אעפ"כ אינו רוצה לא בהגילויים דג"ע ולא בהגילויים דעוה"ב, וכל רצונו הוא רק בהעצמות, "דין אַליין". ויש לומר, דגם שהג"ע והעוה"ב הם "דאין ג"ע", "דאין עוה"ב", מ"מ אינו רוצה בהם, וכל רצונו הוא רק בהעצמות, דין אַליין.

הוראה

ע"י שאמר אדמו"ר הזקן "איך וויל מער ניט אַז דין אַליין", ובפרט לאחר שנתפרסם זה ע"י הצ"צ, ניתן הכח (עוד יותר) לכאן"א מישראל, ובפרט להחולכים בעקבותיו ובדרכיו, דהגם שיש לו ריבוי רצונות, ועד לרצונות שמצד נה"ב, שכל הרצונות שלו יהיו בלא לב ולב, ועיקר רצונו יהי' להשלים כוונת העצמות לעשות לו ית' דירה בתחתונים (ע"ד ומעין שהי' אצל אדמו"ר הזקן שלא רצה "מער ניט אַז דין אַליין"), וגם רצונו בגשמיות יהי' (בעיקר) בכדי לעשות את הגשמיות כלי לאלקות.

מאמר ד"ה "ביום עשתי עשר יום", מלוקט ג עמ' קו ואילך.

בטחון חזק - נקישה בתריס

מסופר שהבעש"ט הלך ברחוב ונקש על אחד התריסים באומרו שהוא צריך פרנסה, ומיד הלך לדרכו. אח"כ יצא מהבית יהודי בריצה דף אחר הבעש"ט ונתן לו את

מה שהי' נצרך. לאחמ"כ שאלו את הבעש"ט: ממה נפשך, כיון שלא המתין לו, סימן שהוא לא צריך אותו, אחרת הי' ממתין לראות אם הנקשה הועילה או לא, כיון שהלך הרי אינו זקוק לו – ומדוע דפק? ענה הבעש"ט: כתוב "וברכך הוי' אלוקיך בכל אשר תעשה", צריכה להיות עשיה של היהודי, ובכן גם נקישה - עשי' היא ובמילא, הוא כבר עשה את שלו – קיים מ"ש "בכל אשר תעשה", ואח"כ הקב"ה יברכהו, הקב"ה יתן לו באמצעות יהודי זה, או יהודי שני, או שלישי – גם טוב, אך צריך רק את העשיה שלו – ונקישה בתריס – עשי' היא.

הוראה

ועד"ז בעניננו: מה זאת אומרת "כל מלאכתך עשוי" – היכן מתקיים "וברכך הוי' אלוקיך בכל אשר תעשה", כשהוא מעמיד את עצמו בבטחון חזק ביותר, אזי "נקישה בתריס" מספיקה.

משיחת ב' דר"ח אייר תשל"ט, בלתי מוגה.

ביטול אידיאט

פעם חסידים בעיירה קטנה ברוסיה, חזרו מהתוועדות שם דובר אודות 'ביטול היש לאין' – שיש ביטול היש, ביטול האמיתי, וכו'. וכשהלכו שניים ביחד, המשיכו לדבר על זה ביחד, וכיון שזה הי' מאוחר בלילה, וב'פארברייגנען' חסידים לא צריכים להסתכל על השעון כמה זמן אורכת ההתוועדות, במילא הלכו בזמנים שאסור ללכת ברחוב, ושרים ברחוב, ומדברים ברחוב בשפה לא מוכרת, ובמקום היו שוטרים רוסיים שחושבים שהם האחראים של הצאר במקום, וחשדו בהם - מי יודע מה הם מדברים ומה הם מתכננים ביחד, אז השוטר צעק לעברם "קטא אידיאט" (מי הולך)? אחד מהם הבין קצת רוסיית, אבל הוא לא היה 'דברן גדול' ברוסית, אז הוא ענה לו "ביטול אידיאט". הרי הוא לא ידע לתרגם 'ביטול' ברוסית, וזה גם לא נוגע, אבל לענות למי ששואל אותו – חייב הוא, שהרי כעת הוא מדבר עם 'בא כח' באזור מטעם הצאר, ואי אפשר לדעת מה הוא יכול לעשות, אז הוא חייב לענות, אבל הוא צריך לענות לו בפשטות את המציאות כפי שהיא, ולכן ענה "ביטול אידיאט". הגוי לא הבין מה הפירוש 'ביטול', הוא חשב שזה סוג מילה של יהודים, שהרי אי אפשר להקשות על יהודים, שהרי הם לא מאמינים ב'אותו האיש', במילא לא פלא שהם מדברים לא נורמאלי ('דעדען ניט

נורמאל', במילא השוטר הסכים לו ללכת, אבל עם מה הוא הלך – עם ביטול!

הוראה

וההוראה מזה היא: אפשר ללכת ברחוב, ולפגוש שוטר, וכיון שנמצאים בגלות, "ואל תתגרה בגוי קטן" (אם זה לא קשור לאידישקייט), אז חייב לענות לו, אבל ביחד עם זה מה עונים לו: 'תדע, שהולכים עם ביטול להקב"ה'!

משיחת י"ג תשרי תשל"ח, שיחו"ק תשל"ח ח"א עמוד 152,
וראה שיחת ש"פ פנחס תנש"א, ועוד.

להיות מוטרד מ'דעהו' עד שלא ירגיש הגשמיות

פעם נתארח אצלו אורח חשוב. אשר לרוב חשיבותו החליטו בני ביתו דאדה"ז שיחלוקו ביניהם את פרטי העבודה דהבישול וסידור המאכלים לכבודו. וכך הוה. אבל פרט אחד נשכח בעת סידור החלוקה: מי מאנשי הבית יזכה בהטלת מלח בתבשיל. ולכן כשכאו"א נזכר אח"כ ע"ד המלח, רצה כ"א לזכות בזה והטיל את מנת המלח במאכל מבלי לספר מזה להשני.

כאשר הובא התבשיל לפני אדה"ז והאורח - אכלו אדה"ז כרגיל ; אבל האורח טעם את המאכל וסלקו הצדה. וכששאלו אדה"ז למה אינו אוכל, השיבו שהוא ממולח ביותר.. ענהו אדה"ז שעוד בהיותו במעזריטש פעל על עצמו שלא להרגיש טעם במאכל.

הוראה

כל פרט וענין בעבודת ה' שתורת החסידות דורשת מכאו"א, הנה לראש ולראשונה סללו רבותינו נשיאנו בעבודתם הם, את הדרך לעבודה זו. וכמו"כ הוא בענין הנ"ל, כידוע הסיפור ע"ד אדה"ז אשר מוכח מתוכנו שלא ה' מרגיש במציאותו של הגשם. ושכל מהותו היתה נפשו האלקית:

ואף שדרגה נעלית כזו שייכת לבני עלי' כאדמו"ר הזקן, אמנם כיון שהגיע

סיפור זה אלינו, הרי זו הוכחה שעכ"פ בזמנים מיוחדים ובמעמד ומצב מיוחד, אפשר (ובמילא צריך) להיות מעין זה בכא"א וגם באיש פשוט. וגם מי שא"א לו להגיע לדרגא כזו (שלא ירגיש הגשמיות מצד גודל יחודו באלקות) אפילו בזמנים מיוחדים, הרי עכ"פ יכול לפעול בעצמו שיהי' כ"כ מוטרד בעבודת ה"דעהו" עד שעי"ז לא ירגיש את הגשמיות. וכנראה במוחש שאם האדם הוא במצב של התרגשות עצומה ביותר, אינו מרגיש טעם המאכל, וכי"ב. כיון שכל הרגשתו היא בזה, שעליו להמשיך אלקות בדבר הנאכל ועל ידו בעוה"ז הגשמי והחומרי ע"י אכילתו זו.

ועד"ז הוא בנוגע למשאו ומתנו, שאף שעוסק בהם כמנהג התגרים, הרי כל ענינו בזה הוא ה"דעהו". וע"ד הסיפור אודות ר' בנימין קלעצקער, אשר פרנסתו היתה במסחר עצים, שפעם בעשותו חשבון ממסחריו, כתב בה"סך הכל: "אין עוד מלבדו" - זה הי' אצלו הסה"כ של עניני מסחרו.

לקו"ש ח"י עמ' 105 .

יגיעה והתאמצות לעבוד ה'

סיפר ה"צמח צדק", שבעודו ילד שאל אותו זקנו אדמו"ר הזקן, האם רצונו שיעניקו לו 'הבנה' בתורה במתנה, מבלי צורך בעמל. ענה על כך הצמח צדק, שאת התורה הוא רוצה ללמוד, באופן שהוא יעמול עלי' עם כל (ולפי) כשרונויותיו.

הוראה

אין לחשוב, שמספיק מה שלומדים, ואלו שהקב"ה חנן אותם בראש טוב יותר ובלב טוב יותר, פטורים מלהתאמץ, שהרי אפילו בלי להתאמץ ביכולתם לדעת כמו חבריהם לכיתה - ולכן, מי שיש לו ראש יותר טוב וכשרונות יותר טובים, אינו יוצא ידי המצופה ממנו, כל זמן שאינו עמל בכשרונותיו, במידה שיש לעמול עבור אדם אהוב, וכך (להבדיל) כביכול חובה לעמול עוד יותר עבור הקב"ה. - ולכן, ביגיעה זו, כאשר עמלים לפי הכוחות האישיים במלוא המידה - אזי משלימים את המצופה מיהודי, וכך הוא נחשב גם בעיני הקב"ה, כמי שעשה ופעל כל הנדרש הימנו.

משיחת ט"ו תמוז ה'תש"כ - בלתי מוגה.

למעלה מרגילותו

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם אודות הצמח צדק, שפעם נכנס אליו יהודי ליחידות, והתאונן, שמה יעשה - אין לו חשק ללמוד. ענה לו הצ"צ: "שוטה, שוטה, מה אני אעשה שיש לי חשק ללמוד".

הוראה

צריך ללמוד בדרך מלחמה ובדרך יגיעה וקבלת עול; אם הוא לומד כפי המידה שהרגילות שלו סובלת והטבע שלו סובל, הריהו נקרא "אשר לא עבדו", זה לא הענין ד"עובד הוי".

משיחת י"ב תמוז תשי"א, .

אין עוד מלבדו - במסחר

וכידוע הסיפור מאחד מגדולי חסידי אדמו"ר הזקן - ר' בנימין קלעצקער, בעל עסקים במסחר עצים, שפעם כשעשה חשבון במו"מ הסחורות כו', הרי בהגיעו לכתיבת ה"סך הכל" של כל החשבון - כתב: "אין עוד מלבדו". מובן וגם פשוט, דזה שהחסיד הנ"ל כתב כן הוא מפני שכך הרגיש באמת, שזוהו הסה"כ של העסק שעשהו בפר"מ, והיינו, שהענין ד"אין עוד מלבדו" הי' חדור בכל מציאותו ובכל ענינו, ולכן בשעה שהגיע לה"סך הכל" בענייני מסחרו - כתב האמת לאמיתו "אין עוד מלבדו".

הוראה

לכאורה, מאחר שהענין ד"אין עוד מלבדו" הי' חקוק תמיד על לבו של החסיד הנ"ל - מדוע כתב זה רק בשורה האחרונה של החשבון, ואילו בשורות הקודמות דשם פרטי המספרים והסחורות כרגיל? - הי' לו לכתוב זאת בכל שורה ושורה במקום מספרי הסחורות!

אלא כיון דכתיב "אתם עדי נאום ה'", שבנ"י מעידים, כביכול, על מציאותו יתברך שבעולם, וענין העדות הוא לגלות דבר הסתום. שהרי בדבר הנגלה לעין כל, אין צורך לעדות, וגם במילתא דבעתיד "עבידא לגלויי" לא

הצריכה התורה עדות, אלא העדות הוא על דבר הנעלם לגמרי. וא"כ בנ"י נק' עדים של הקב"ה, שתפקידם לגלות מציאות ה' גם בעניני העולם המעלים ומסתיר על הקב"ה, צריך לגלות שהכל "מאמיתת המצאו", ולכן באמת אין שום מציאות אמיתית זולתו יתברך, "אין עוד מלבדו".

ועפ"ז מובן החידוש בסיפור הנ"ל: ודאי הדבר שכאו"א מבנ"י (שבחזקת כשרות הם) ביכלתו להרגיש ש"אין עוד מלבדו", ע"י שיתבונן היטב איך ש"כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמתת המצאו" וכיו"ב. אמנם להכרה זו יכול הוא להגיע בשעה שהוא מתבונן כו', בזמן התפלה והלימוד, בהיותו פרוש ומובדל מעניני העולם: אבל כאשר האדם עסוק בענייני מסחר כו', שע"פ טבע העולם הם מעלימים ומסתירים על מציאותו יתברך, קשה לו להרגיש אז את הענין "אין עוד מלבדו".

וזהו ההדגשה בסיפור, שהחסיד הי' אז, ע"פ הציווי להתעסק בפרנסתו, במצב שכתב כל פרטי חשבונותיו בדיוק, ועיסוקו אז לא הי' בהתבוננות בגדלות הא-ל, אלא בענייני מסחר, אלא שלהיותו כולו חדור בהכרה ד"אין עוד מלבדו", הרי גם תוך עשיית חשבון זה באה ההכרה לגילוי גמור במסקנת החשבון, שה"סך הכל" והתכלית של כל מסחרו ועניניו הוא – "אין עוד מלבדו".

לקו"ש חל"ד לפר' שופטים (וראה ג"כ לקו"ש ח"י ע' 105).

הפתרון לפיתויים ונסיונות - בטחון בה'

ובזה ישנו גם מה שאירע במיוחד בראש-חודש תמוז, בעודו יושב בבית-האסורים, אשר הציעו לו, בסיום יום א' דראש חודש, להשתחרר מוקדם; העיקר שהוא יסכים לנסוע ביום ב' דראש חודש להיכן שישלחו אותו, והוא אמר, שכיון שאז עלולה הנסיעה להימשך בשבת, אזי הוא מוותר והוא מסכים להמשיך להישאר יושב בבית-האסורים, העיקר לא לנגוע בקדושת השבת.

הוראה

זה מראה את היוקר שצריך להיות אצל כל יהודי, שאפילו כשהיצר הרע בא ומפתה, שהדבר קשור עם שחרור מבית האסורים, אין להאזין לדבריו,

ולסמוך על ה', שאיך שיעשה ה' הכל לטובה, ויהודי צריך לעשות את כל התלוי בו לאחוז בכל עניני יהדות, של תורה ומצוות. וכמדובר לעיל: אם הדברים אמורים כשזה כרוך בסכנה של הישארות לשבת בבית-האסורים עוד ימים ספורים, וביניהם גם שבת, שהוא ה' יכול לשהות בשבת בין יהודים, וכדי שלא לנגוע בקדושת השבת הוא נשאר לשבת בבית-האסורים - הרי בוודאי שכך צריך להיות ובמידה גדולה, כאשר ה' מצליח ונמצאים במדינה חופשית, שאינה מפריעה כלל להתנהגות בדרך היהדות, ומה גם שנמצאים בין יהודים רבים, כן ירבו, שומרי תורה ומצוה - שאז צריכים להשקיע ולהתמסר בלב ונפש, עם כל הלב ועם כל הנשמה, להתעלות בעילוי אחר עילוי בכל עניני יהדות - ללא הבט על קשיים שיתכן ואולי כרוכים בכך. ובוודאי, שע"ז סוף-כל-סוף יתוסף בברכות ה' הן בנוגע לעולם-הבא וגן-עדן, אולם - החל מהחיים כאן בעולם הזה, בכל הדברים הטובים באמת וטובים בטוב הנראה והנגלה.

ב' דר"ח תמוז תשל"ה, בלתי מוגה (וראה לקו"ש חכ"ח עמוד 125).

אופן הלימוד - התלהבות, דחילו ורחימו

סיפר הבעל שם טוב, שהגיע אליו תלמידו המובהק - המגיד ממעזריטש, שה' לו ראש טוב במיוחד ולב חם במיוחד (בטרם התוודע לדרכי הבעל שם טוב שלימד כיצד להתנהג), שאל אותו הבעש"ט קושיא, במקום מוקשה בספר "עץ חיים". הוא - שהי' כבר למדן גדול, גאון גדול - אמר לו את הפשט שם. אמר לו על כך הבעל שם טוב, שזה עדיין לא הפשט כמו שצריך. התלמיד עיין שוב פעם, למד שוב פעם את הדבר, ואמר, שהפשט בכל זאת הוא כך, ואם הפשט שונה - יואיל להגיד לו הבעל שם טוב. התחיל הבעל שם טוב ללמוד עם המגיד את המקום ב"עץ חיים", אבל הוא למד זאת בשיא ההתלהבות, בשיא המאמץ והחיות, כפי שהבעל שם טוב ידע ללמוד. עד כדי כך - באותו קטע מוזכרים מלאכים; התלמיד - וגם הבעל שם טוב - ראו כיצד מלימודם נתהוו מלאכים, וכל החדר התמלא אורה. ואח"כ הסביר הבעל שם טוב לתלמיד, שאת הפשט הוא ידע; אלא מאחר שהוא למד את הפשט בלי התלהבות מספקת, בלי מלא מאמצי הכוחות של התלמיד - לכן זה עדיין לא ה' לימוד לאמיתות.

הוראה

כאשר לומדים במלוא ההתלהבות לה מסוגלים, ובמלוא הכשרונות, לימוד כזה נקרא לימוד התורה כדבעי למהוי. כאשר עושים זאת מתוך חמימות ומתוך אהבת ויראת השם - אזי, אפילו דבר קטן שנעשה עם פחות הבנה והשגה, הרי זה הרבה יותר חזק וזך וקדוש מאשר דבר גדול שנעשה בלא דחילו ורחימו, בלי אהבה ומורא.

משיחת ט"ו תמוז ה'תש"כ - במחנה קיץ 'גן ישראל' -
בלתי מוגה.

דחילו ורחימו מתוך תמימות

באחד השנים ביום הכיפורים אצל הבעש"ט - הרי הבעש"ט רואה למעלה את מהלך המשפט, שפוסקים בשמים איך תהי' השנה עבור ישראל ועבור העולם, ובאותו יום-כיפור ראה הבעש"ט כי הדין ומשפט מאוד קשה. לא רוצים לתת את כל הברכות שדרושים לישראל למשך השנה, ולכן הוא התאמץ להתפלל בדביקות יתירה. כמו כן תלמידיו בראותם שהבעש"ט נמצא במדריות ומתפלל בבכיות עצומות - הגבירו גם הם את תפילתם ודביקותם, ועם כל זה לא הועיל מאומה. עד שכבר הגיעו לתפילת "נעילה". ובבית-הכנסת שהבעש"ט התפלל בו, הי' נוכח ילד, שגדל בלי לדעת מאומה ביהדות ובתורה ומצוות, אבל להיותו בעל לב-יהודי חם - הנה בראותו שמסביבו עומדים יהודים, בוכים ומתפללים, והבכי הולך וגובר - אזי הוא, בהיותו עם-הארץ, שלא היתה לו הזכות ("ניט האבנדיק דעם גליק") ללמוד בישיבה ובתלמוד-תורה, הוא לא ידע להתפלל, אבל הוא רצה להתפלל ולבקש מהקב"ה בדרך המתאימה לרגשותיו. כיון שהוא גדל בכפר, הוא מאוד חיבב את הקרקור שהתרגול מקרקר מידיו בוקר "קוקארעקו". ולכן בראותו שהכל מתפללים ב"עברי", מתוך סידור ומחזור, והוא אפילו את האותיות אינו יודע - נדלק אצלו ג"כ הלב היהודי באש ובאהבה להשי"ת, והוא צעק במלוא כוחו "קוקארעקו"! אח"כ סיפר הבעש"ט, כי מה שכל התפילות לא הצליחו לפעול, כי הצעקה עדיין לא היתה מספיק עמוקה ולא כ"כ פעלה למעלה, הנה אותה זעקה פשוטה "קוקארעקו" של אותו ילד, שעשה זאת בדחילו ורחימו, מתוך אש (פייערקייט) ואהבה לה, ומתוך מורא מפני הדין שעומדים לפסוק - הנה זה שבר את הגזירה הבלתי-רצוי, ופעל שבאותה שנה פסקו שנת ברכה לכל ישראל.

הוראה

וזהו גם הלימוד לכאור"א מאיתנו ולכלל ישראל: כל דבר צריך לעשות בדחילו ורחימו, באהבה לכל הדברים הטובים ובמורא מפני כל הדברים הבלתי-רצויים, שאז, הקב"ה מקבל זאת בנועם הכי גדול, אפילו אם זה דבר קטן, ואז ממלא הקב"ה את הבקשה שמבקשים הימנו, ונותן להמתפלל כל דרישותיו, להתברך בכל עניינו.

משיחת ט"ו תמוז ה'תש"כ – במחנה קיץ 'גן ישראל' –
בלתי מוגה.

"אם יש קושיא בערכין – עליו להעריך עצמו"

רבי הלל מפאריטש השתוקק לראות את אדמו"ר הזקן, אך בכל פעם שהיה מגיע לעיר בה הופיע אדמו"ר הזקן, כבר נסע משם אדמו"ר הזקן. עלה ברעיונו להודרו ולהקדים, וכששמע שאדמו"ר הזקן עומד להגיע למקום מסוים – נסע לשם עוד בטרם בא אדמו"ר הזקן. לא הסתפק בכך, שכן בראותו שתמיד מזדמנות מניעות שונות לראיתו את פני אדמו"ר הזקן – חשש שגם הפעם לא יניחוהו להיכנס, והתחכם ובא אל הדירה בה עמד להתאכסן אדמו"ר הזקן, והתחבא תחת המטה.

ר' הלל הכין קושיא במסכת ערכין כדי לשאת ולתת בהלכה עם אדמו"ר הזקן, מיד עם הכנס אדמו"ר הזקן לחדר, עוד בטרם הספיק רבי הלל לצאת ממחבואו – שמע את אדמו"ר הזקן אומר בנגונו הידוע: "כשיש לאברך קושיא בערכין – עליו להעריך עצמו תחלה", ומיד התעלף רבי הלל. כשמצאוהו ועוררוהו מעלפון – כבר נסע אדמו"ר הזקן משם. שוב לא עלה ביד ר' הלל להיות אצל אדמו"ר הזקן.

הוראה

משמעותו של הספור בעבודת ה' היא: הערכין הם ענין שאינו מבוסס על השכל. לפי ההלכה בערכין – יש, הרי, להתחשב בגיל ולא בסגולות בני האדם. כל האנשים בני גיל זהה הם בערך שווה. והרי, לכאורה, יש מקום לכך שאדם יקשה קושיא: "אני עסקתי כל שנותי בתורה ועבודה, בדברים

שהקב"ה נהנה מהם, וגם על פי השכל האנושי ראויים הם להערכה, ואם כן יש ערך רב לשנותי – ואילו שנותיו של פלוני בוזבזו לדיק וטוב לו שלא נברא – כיצד, איפוא, יתכן שלשנות שנינו יהיה ערך שוה?! – על כך נאמר שכשיש למישהו קושיא בערכין – עליו להעריך עצמו (כדבעי) תחלה, וסרה הקושיא מאליה.

לקו"ש ח"ב נצבים.

להתעמק עד שאינו חש בסביבה

א

מסופר אצל חסידי פולין שכאשר חלה האדמו"ר ממודז'ץ ונסע לברלין לשאול בעצת הרופאים, אמרו הרופאים שמצבו דורש ניתוח, אמנם, מכיון שלבו חלוש ביותר, אינם יודעים אם יוכל לסבול את הניתוח. בשמעו זאת, אמר, שימתינו עד שיגין ניגון ויכנס בפנימיות הניגון, כידוע שהי' כחו גדול בנגינה, ומרוב דביקותו במתיקות ותענוג שבניגון, לא ירגיש כלל מה שנעשה – ואז יוכלו לבצע את הניתוח ללא כל חשש, מכיון שלא ירגיש מאומה. וכך הוה: המתינו עד שניגן ונכנס בפנימיות הניגון כו', ואז עשו את הניתוח, והכל עבר כשורה.

ב

כאשר רבינו הזקן הגיע לרבו המגיד, סוכם שרבינו הזקן ור' אברהם המלאך (בנו של המגיד) ילמדו יחדיו; רבינו הזקן ילמד נגלה עם ר' אברהם המלאך, ור' אברהם המלאך ילמד תורת החסידות עם רבינו הזקן (שזה עתה הגיע מליטא והתחיל להכנס לעולמה של תורת החסידות). פעם אחת, לאחר שלמדו ענין עמוק ביותר בתורת החסידות, מצא ר' אברהם המלאך את רבינו הזקן כשהוא אוכל כריך עם חמאה, ולתמיהתו של ר' אברהם המלאך לפשר הדברים (היתכן שלאחרי לימוד בענין נעלה כזה מתיישב לאכול דבר גשמי וטעים דוקא) – השיב רבינו הזקן, שבעת לימודם בתורת החסידות הרגיש שעוד מעט מגיע הוא לכלות הנפש.. ולכן, הוכרח לאכול בייגל" עם חמאה, כדי שנשמתו לא תפרד מגופו בכלות הנפש" ממש.. שהרי הכוונה היא – נשמות בגופים דוקא, לא לתוהו בראה לשבת יצרה.

הוראה

[נקודת השיחה: בנוגע לגמרא במגילה - "רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי רחמי ואחייה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא". מבואר בשיחה באריכות שרבה 'רומם' את ר' זירא לדרגה של כלות הנפש, עד שפרחה נשמתו בגשמיות].

מכיון שכל עניני התורה הם הוראה בעבודתו של יהודי – לכאורה ניתן לשאול: מהי ההוראה שיכולים אנשים כערכנו ללמוד מסיפור הגמרא אודות רבה ור' זירא, סיפור שבו מדובר אודות דרגא של כלות הנפש כו'?

הנה, גם בדורותינו (עכ"פ. - בדור הקודם) אלו מצינו מעין דוגמתן, שייך שיהודי יתעמק בענין שמתענג ממנו ביותר, עד שלא ירגיש כלל מה מתרחש עמו.

ומכל זה מובן, שהענין דכלות הנפש שמצינו בדורות מחולקים זה מזה בתכלית – דורם של נדב ואביהו, דורם של רבה ור' זירא, ודורם של ר' אברהם המלאך ורבינו הזקן – ישנם גם בדורותינו אלו, ומזה מובן, ש"אפס קצהו ושמץ מנהו" עכ"פ שייך אצל כאו"א מישראל.

לקו"ש חכ"ז הוספות פורים עמוד 275.

הניגון מתרץ קושיות

א

בשנים הראשונות של רבינו הזקן, הסדר אצלו הי', שבחזרתו ממעזריטש לביתו, היי הולך על פי רוב (או רוב הדרך) רגלי, והי' מנצל את דרך הילוכו במושבות ועיירות מבני ישראל, לעשות שם "נפשות" לתורת המגיד, לחסידות. פעם בהלכו בדרך זו, כשעבר ב'שקלוב', הודמן לבית-מדרש הגדול, ושאלוהו כמה וכמה קושיות בנגלה שכן, כך הי' אצלו הסדר, שכדי לרכוש נפשות לפנימיות התורה, הוא הי' משוחח עמהם תחילה בנגלה דאורייתא, בתור הכנה שיעברו אח"כ בנוגע לתורת החסידות והדרכותי' והנהגותי'. ובתום כל הקושיות – הוא אמר, שהוא ינגן ניגון, וניגן את הניגון, כפי שאדמו"ר הזקן הי' מנגן, ותוך כדי כך הרגיש כל אחד ואחד, שנפתחו אצלו שערי חכמה שבנפש ותורצה הקושיא ששאל הוא את אדמו"ר הזקן. ועל דרך זה הי' הדבר אצל כל

הנאספים באותה הזדמנות בבית-המדרש.

ב

שכאשר זימנו את הצמח-צדק לפטרבורג, ל"ועד הרבנים", תוך רצון שהם יביעו הסכמתם להצעות המלכות, נעמד הצ"צ בכל תוקף נגד, התנגדות בגלוי. ואי לכך הוא נאסר כמה וכמה פעמים במשך האסיפות ב"מאסר-בית". לבסוף הוא הצליח פעולתו, ובחזרתו שאלו אותו: איך הוא סיכן את חייו, בידעו, שבו תלויים רבים מישראל הנשמעים לקולו והמחכים להדרכתיו, ובלעדיו הם יהיו 'תועים' בדרכי החיים? ענה הצמח צדק: אענה לכם בסגנון הגמרא - תירוך עם "איבעית אימא". ה"תירוך" הוא - הבנים; "אי בעית אימא" - שאחדות החסידים תובילם לקראת משיח.

הוראה

ענינו של ניגון הפושט קושיא בתורה: הרי מקושיא בתורה משתלשל קושי בעולם הזה הגשמי – (כיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"), ועל קושי זה, יש עצה - ניגון. כלומר, לא ענין שלוקחים בהבנה והשגה, אלא ניגון, דבר שמתחיל בהרגש שבלב; אבל אם זה ניגון כפי שניגון צריך להיות - הרי זה נלקח מפנימיות הלב, לא ממדות חיצונים אלא ממדות פנימיות, מפנימיות המדות, עד פנימיות הלב, שפנימיות הלב היא למעלה מהמוחין. ולכן מובן, שביכולתו לתרץ קושיא שבמוחין. אבל מזה מובן, שהדבר משתקף אח"כ בעולם, שכאשר אצלו מתבטלת קושיא בתורה - מתבטל קושי שישנו בעניני העולם: קושיא בתורה מפריעה להבנת שכל התורה. מזה מובן, שמה משמעותו של קושי בעולם? - קושי שמפריע לראות השגחה פרטית בעולם, איך ש"גם זו לטובה", איך צריכה להיות ההנהגה עם העולם, כך שיתאים לרצון הבורא - דירה לו יתברך.

ומזה מובן בנוגע אלינו - בצירוף הסיפור השני, שאף על פי שזה ניגון שלא ניגן אדמו"ר הזקן, אבל הרי זה כמו ה"איבעית אימא" שבסיפור השני - ניגנו זאת מתוך אחדות של חסידות, הנה יש בכחו לפשט את העקמומית שבלב, להוסיף הקלה יתירה בהבנה והשגה בתורה לאלו שנמצאים בד' אמות של תורה, הקלה יתירה בעבודת התפלה למרות המחשבות המבלבלים לאלו שעומדים בד' אמות של תפילה; והקלה יתירה בהעבודה ד"בכל דרכיך דעהו" בכלל, ועבודת בעלי עסקים בפרט, כך בהלכם ברחוב הם יבצעו שם את שליחות בורא-עולם ומנהיגו.

משיחת פורים תש"כ.

זהירות מתענוג בגשמיות

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת חצר"ת על התוועדות שהיתה חמישים שנה לפני"ז אצל אביו כ"ק אדמו"ר נ"ע, שאז דיבר אביו בענין של כלות הנפש מצד התענוג בעניני אלקות. במקום ישבו בעלי צורה הן בהשכלה והן בעבודה. והנה המנהג משנים קדמוניות הוא, שבי"ט כסלו היו אוכלים דייסת כוסמת, וגם זה הי' מונח על השולחן. ואחד או כמה מהם אכלו בינתיים את הקאשע. אמר לו אדמו"ר נ"ע, "שכחת שאתה אוכל גריקענע קאשע".

וההסברה על כך היתה, דמצד זה שדיברו על עניני אלקות, באופן של הבנה והסברה, עד שזה עורר אצל אותו אחד תענוג במוחש בשכל, בשכל דנפש האלקית – ובמילא נמשך זה בשכל של נפש הטבעי ואח"כ נמשך במדות של נפש הטבעי, והוא הוריד את זה בהתפשטות התענוג ובהתלבשות התענוג באכילת 'גריקענע קאשע'.

הוראה

ומזה למדים הוראה, דאפילו כאשר אוחזים בשלימות העבודה ובעילוי בעבודה, אף על פי כן, שייך מצב כזה, וכמבואר בחסידות, שלכל ענין זקוקים לשמירה, אפילו לענייני מצוות, ואפילו לענייני תורה שאין עלי' גדרים וסייגים.

וכאן מתווסף, שאפילו כאשר יושבים בהתוועדות יחד עם נשיא בישראל, ו"הנהגה מסעודה שתלמידי חכמים שדויים בתוכו, כאילו מקבל פני השכינה", ותוכן המדובר הוא על ענין של תענוג הקשור לכלות הנפש באלקות, ואף על פי כן ישנה מציאות, ש'בעל צורה' בעבודה או בהשכלה או בשניהם, יוריד תענוג זה בתענוג של אכילת 'גריקענע קאשע', ולא שזהו מצד שמבחינים באלקות שבזה, או כדי למנוע את העניין של כלות הנפש – שאז לא הי' צריך אדמו"ר נ"ע להפסיק, אלא זה הי' כפשוטו - תענוג ב'גריקענע קאשע', ואפילו לא כהכתוב בתניא, מצד זה שהגוף יהי' בריא ויוכל לעבוד את עבודתו עבודת הבורא.

ומזה מובן בהדגשה יתירה השמירה והזהירות שאלו זקוקים אפילו כאשר

עוסקים בענייני תורה ועבודה, ואפילו כאשר עוסקים בענייני חסידות – כדי להשמר מהתענוג שאפשר להרגיש ב'גריקענע קאַשע', אף על פי שנמצאים בי"ט כסלו, בהתוועדות חסידית, ובהתוועדות שבו נכח נשיא בישראל, הרבי נשמתו עדן. על אחת כמה וכמה, כאשר ענייני המעלה שבזה חסרים, והעניינים הקשורים לעולם הזה הם בתקפם – מובן עד כמה צריכים שמירה וזהירות יתירה בזה. וכמו כן בתענוג הקשור לאמירת צחות בדיבור, או באמירת בדיחה, או בביטול הזולת, וכל עניינים אלה, אם בכל זמן יש להשמר מהם – על אחת כמה וכמה כאשר יש לאדם התפשטות איזו שתהי', אפילו מצד דקדושה, עלולה התפשטות זו לירד לידי התפשטות בעניינים של נפש הבהמית, כמובן מהסיפור.

והנה סיפור זה אינו סיפור דברים בלבד אלא גם הוראה, דזה שעצרו בעד אדם זה באותו זמן, ואח"כ מסרו ענין זה לדורותיו אחריו, הרי ביכלתו של כל אחד להזכיר ענין זה לעצמו, שאפשר לשכוח שאוכלים 'גריקענע קאַשע', ומלבישים את התענוג שבענייני אלקות, שבעניינים של כלות הנפש אלקות – שזה יביא כמסובב את התענוג של נפש הבהמית בגריקענע קאַשע. והנה, ניתן הכח לכל אחד מהמקושרים ושייכים, דכאשר יזכרו בפתגם זה – ימנע זה מפני התפשטות של "פלישתים" דלעומת זה.

שיחת י"ט כסלו ה'תשח"י, בלתי מוגה .

אופן עבודת השם

לרומם את הזולת – לא לשבור

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בהיותו פעם בחו"ל, קנה מתנה עבור בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר מקל יפה ומהודר עם ראש של כסף. המצב הגשמי בבית הרב הי' אז דחוק ביותר. כשהביא המתנה, שאלתו הרבנית שטערנא שרה: אמת הדבר - בן יחיד הוא עם כל המעלות, אבל – במצב הדחוק ביותר שכזה? וענה: בדרך פגשתי אחד ביחד עם בנו. וכאשר ראיתי את החילוק שבין בנו כו', נתעוררתי לתת מתנה הנ"ל.

הוראה

כל העניינים הם בהשגחה פרטית. מקל - הו"ע הרדי'. וענין הנשיאות הוא רדי' במקל. אלא דבלעו"ז הרדי' והממשלה הוא בהכרח, ובקדושה הנשיאות והמלוכה היא ברצון "ומלכותו ברצון קבלו". וי"ל שזהו ג"כ מה שכ"ק אדמו"ר נ"ע נתן מתנה לבנו מקל, שרמז בזה ענין הנשיאות.

והנה בענין המקל יש: א) מקל חובלים. ב) מקל נועם, וכמבואר בענין ו"מקלכם בידכם" שהי' ביצי"מ שהוא כדי לרדות את הרע, אמנם המקל שיהי' לע"ל אינו בשביל לרדות את הרע, שהרי לעתיד כתיב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", וענין המקל דלעתיד, הו"ע מקל נועם, לא לשבור, אלא לרומם ולקרב (ניט ברעכץ, נאָר אויפהייבן און צוציעהן).

ועפ"ז י"ל לימוד נוסף בזה, שקנה לו מקל יפה ומהודר עם ראש של כסף - עוד רמז לו, נשיאות בדרכי נועם ואהבה. כסף - מלשון נכסף נכספתי. וכמו שראינו אופן הנהגת נשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר, שדרכו הי' לקרב את כל ישראל, לרומםם ולקרבתם. וזהו ג"כ הוראה לכל תלמידיו ומקושריו

וההולכים באורחותיו, אשר אופן העבודה צריך להיות בדרכי נועם, לא לשבור לרומם ולקרב.

לקו"ש ח"ד 1326.

לא לשבור את נפש הבהמית

אצל אדמו"ר הזקן היתה קופסת טבק מוכספת ללא מכסה. משום שהמכסה היה מבריק, ואדמו"ר הזקן השתמש בזה לכוין את התפילין שבראש, שיהיו מונחים במקום הנכון. כאשר שוחחו על כך בנוכחות הצמח צדק, נאמר שאדמו"ר הזקן שבר את מכסה הקופסא, אמר הצמח צדק שענינו של הסבא לא היתה לשבור; הוא לא שבר, לא את עצמו ולא את הזולת. אלא מסתמא היה המכסה מחובר לקופסא על ידי חוט, והסבא הוציא את החוט המחובר. אצל הצמח צדק היה כל כך בטוח וברור שאדמו"ר הזקן לא שבר, עד שזה הביאו לומר בוודאות שאדמו"ר הזקן לא שבר אפילו דומם. אלא רק הוציא החוט המחובר.

הוראה

ההוראה מהסיפור המובא לעיל היא: יכול אדם לזכך עצמו על ידי עבודה שלא יצטרך לשבור כלל, לא את עצמו ולא את הזולת, גם לא את הדומם. וגם מבלי לשבור - אפשר לכוין את התפילין שבראש, שכוונת התפילין היא - שעבוד המוח והלב להקב"ה. בכדי לשעבד המוח והלב לאלקות, אין צריך דוקא לשבור. צריך רק להוציא את החוט המחובר המושך את נפש האלוקית אל הנפש הבהמית - פעמים מתחברת הנפש הבהמית אל הנפש האלקית ומפתה את האדם שיעשה באופן שונה מהשעבוד המוטל עליו, בטענה שזהו קדושה - את החוט המחובר הזה צריך להוציא. יש לדעת בבירור מה בא מנפש האלוקית ומה בא מנפש הבהמית. וכשיש את הדעה הנכונה, אפשר לכוין את התפילין - שעבוד המוח והלב לאלקות, עד שאפילו עמי הארץ (שבתוך האדם וגם אלו הנמצאים בחלקו בעולם) "יראו ממך".

לק"ש ח"ג כ"ד טבת.

השפעה בדרך התלבשות

כ"ק אדמו"ר הצ"צ הי' מחבב ביותר את בנו כ"ק אדמו"ר מהר"ש שהי' נכנס אליו בכל יום, ולפעמים - גם פעמים אחדות ביום. פעם נכנס אליו בשעה מאוחרת בלילה, אחרי ה'יחידות' שנמשכה זמן רב, יותר מכפי הרגיל. בהמשך דיבורם, התאונן כ"ק אדמו"ר הצ"צ לפני בנו על ביטול זמנו עקב היחידות. באמרו: "מה רוצים ממני, הרי יכול אני ללמוד במשך זמן זה!" כ"ק אדמו"ר מהר"ש לא ענהו מאומה, ניגש אל ארון הספרים שבו היו מונחים כתבי דא"ח של הצ"צ, הסיר את הוילון (לארון ספרים זה לא היו דלתות, ורק פרוס הי' עליו וילון) והתחיל לספור את הכרכים של כתבי הדא"ח שהיו מונחים על אחת האצטבאות, ומנה יותר משלשים כרכים. ויפנה אל אביו בשאלה: "האם היית כותב כ"כ הרבה מאמרים - גם אם לא היית מקבל אנשים ליחידות?" ויענהו הצ"צ: כן, אתה צודק!

כשסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור זה, הוסיף: שלשה סוגים היו בכתבי הצ"צ: א) רשימות "הנחות" ממאמרים ששמע. ב) ביאורים על מאמרים. ג) מאמרים שכתב בתור רבי, - ורוב הכרכים שהיו באצטבא זו היו מסוג הג'.

הוראה

מובן, אשר אדמו"ר הצ"צ לא נתכוון למנוע את ההשפעה שהי' משפיע ע"י היחידות, בכדי שיוכל ללמוד יותר לעצמו, שהרי דין הוא, שמבטל ת"ת מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים - אלא שנתכוון לומר שגם על ידי לימודו הי' יכול להשפיע אותן ההשפעות אשר משפיע על ידי יחידות, (ועל דרך ירידת הגשמים דרשב"י). ועל זה ענה כ"ק אדמו"ר מהר"ש, אשר הכח לכתיבת מאמרים (מסוג ג' בתור נשיא) שענינם המשכת עניני סתים דאורייתא בגילוי, באה ע"י ההשפעה באופן של התלבשות דוקא - יחידות, שמבחינה זו נמשך הכח לאמירת ולכתיבת מאמרים. ומענה זו הוצרך לבוא מבנו, שהי' אח"כ ממלא מקומו, אשר דוקא הוא הי' יכול לעורר את הנ"ל.

ההוראה הוא בעבודתנו: אף שע"י כל פעולה טובה שהאדם עושה, גם פעולה שלעצמו, מכריע את כל העולם לכף זכות ופועל הזדככות בכללות העולם - אין להסתפק בזה. וזיכור העולם צריך להיות בדרך התלבשות דוקא. וע"י השפעתו להזולת באופן דהתלבשות, תומשך תוספות אור גם בהמשפיע, וכדרשת רז"ל ע"פ מאיר עיני שניהם ה'.

תורה ומצוות מתוך שמחה – השפעה מכופלת

ר' גבריאל, היה מבעלי הבתים החשובים בויטבסק, עברו כבר עשרים וחמש שנים מאז נשואיהם ועדיין לא נפקדו בילדים. באותו הזמן, גם איבד את רכושו. כתוצאה ממצבו זה נגרמה לו עגמת נפש גדולה שלא היה באפשרותו להשתתף בענין של פדיון שבויים שעסק בו אדמו"ר הזקן, ולא יכל לתת את סכום ההערכה שהרבי העריך אותו. כשנודע הדבר לזוגתו, הלכה ומכרה את שרשרת הפנינים ותכשיטים נוספים שהיו לה, עד שהיה בידה הסכום הנדרש. את המטבעות שקיבלה עבור תכשיטיה, היא מירקה אותם עד שזהרו, בתפלה להקב"ה שגם מזלם יזהר ויזרח. אז צדדה את המטבעות בחבילה ומסרם לבעלה, כדי להעבירם לאדמו"ר הזקן.

בהיכנסו לאדמו"ר הזקן בליאזניע, הניח ר' גבריאל את חבילת הכסף על השולחן. לפי הוראת הרבי פתח ר' גבריאל את החבילה והמטבעות זהרו בזוהר מיוחד. אדמו"ר הזקן הרהר קמעה ואחר כך אמר: "מהזהב, הכסף והנחושת שבני ישראל התנדבו עבור המשכן, שום דבר לא זהר מלבד הכיור וכונו (שעשאוהו מהמראות הצובאות שנשות ישראל התנדבו במסירות נפש ומתוך שמחה). ספר לי כיצד הגיעו אליכם מטבעות זוהרות אלו". ר' גבריאל נאלץ היה לספר את כל הסיפור. אדמו"ר הזקן השעין את ראשו על ידיו ושקע בדביקות למשך זמן, כשהרים את ראשו בירך את ר' גבריאל ואת זוגתו בבנים, אריכות ימים, עשירות ונשיאת חן יוצאת מהכלל. הוא ציוה על ר' גבריאל לסגור את עסקיו בויטבסק ולהתחיל לסחור באבנים טובות ומרגליות. ברכת הרבי התקיימה במילואה: ר' גבריאל נושא חן התעשה, נולדו להם בנים ובנות ונפטר בגיל 110 שנים. זוגתו האריכה ימים אחריו כשנתיים.

הוראה

ההוראה מסיפור זה, בין יתר העניינים הנפלאים הנלמדים מכך, היא: למרות שערכם ושווים של מטבעות הצדקה נשארו כמקודם, אך כשנותנים זאת במסירות נפש ומתוך שמחה מקבלים המטבעות שווי נעלה יותר והם גם מאירים את העולם הזה, ובוודאי גם את העולם שכולו אור. כך גם, כמובן, בצדקה ברוחניות. כל עבודה ופעילות שמטרתה לפרסם תורה ומצוות כפי שהם מוארים באור וחום של החסידות, אשר אז הם נעשים מתוך שמחה ומסירות נפש, ואז – נוסף על כך שהעבודה נוחלת הצלחה רבה יותר, יש לה גם השפעה מכופלת ומעניקה זכות מיוחדת.

חובת הלבבות – מורגש בבשר האדם

א

מסופר על רבנו הזקן שכשהגיע פעם בתפלתו (בראש השנה או ביום כיפור) ל"ובכן תן פחדך", החל להתגולל על הארץ תוך כדי אמירת פח פח (פ"א פתוחה) ומרוב פחד לא היה באפשרותו לסיים את המלה, ורק כעבור זמן מה סיים את כל המילה "פחדך".

ב

בשנות נשיאותו הראשונות של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק", ישב פעם והתועד עם חסידים. לשלחן הוגש "קאוויט" (משקה חריף) נטל ה"צמח צדק" הימנו כוס אחת ושניה ואף ציוה למזוג לו כוס שלישית. אחר כן העביר ידו על מצחו ופעולת המשקה לא היתה ניכרת עליו. והסביר זאת ה"צמח צדק" אחר כך, שהתבונן בגדולת ה' ונפל עליו פחד רב, ו"יין קשה – פחד מפיגו", ומבטל מהגוף את פעולת היין. היראה השפיעה גם על בשר הגוף. והיתה מורגשת בו עד כדי כך שביטלה מעליו את פעולת היין.

ג

וכן גם באהבה: הרב הצדיק רבי מנחם נחום מטרנוביל היה שמן בגופו מאמירת "אמן יהא שמיה רבא". כשהתבונן ב"שמיה רבא", ובגדולת הוי', שהוא "מברך לעולם ולעלמי עלמאי", שנמשך העולמות ובכללם גם בעולם העשיה הגשמי - נתעורר באהבה ותענוג במדה שהביאו שמנונית בגופו.

הוראה

ההוראה מכל זה: מלבד הענין שהמצוות ניתנו לנשמות המלוכשות בגופים דוקא, הרי גוף המצוות נתלבשו בדברים גשמיים דוקא. ולא רק המצוות המעשיות אלא גם המצוות שהן חובת הלבבות – כגון מצוות האמנת היחוד – גם מצוות אלו צריכות להיות מורגשות בבשר הלב והמוח.

מצוות אהבת ה' לדוגמא, צריכה להיות מורגשת בגוף. כשם שבענינים גשמיים הרי "שמועה טובה תדשן עצם", וכפי המסופר בתלמוד ששמועה

טובה הביאה לשינוי גופני, כך גם אהבת ה' – צריכה להטביע את רישומה בגוף שיהיה מורגש שאמנם "קרבת אלקים לי טוב". וכך גם ביראה, עליה לגרום לא רק לכיווץ במוח או אפילו בלב, אלא עליה להיות במדה כזו שיהיה ניכר בקשר הגשמי של המוח והלב שהוא שרוי בפחד.

לקו"ש ח"א לפר' חיי שרה (וראה היום יום ט"ו תמוז).

מעלת הנשים

”בנות ציון” – מחויבות ללמוד ולבנות ביתם

א

כ”ק מו”ח אדמו”ר סיפר: יש דרוש ארוך בלקוטי-תורה, עם ”ביאורים” ד”ה ”צאינה וראינה”. בהתחלה הי’ זה ’תורה’ קצרה. וההתחלה והיסוד לדרוש הי’, שרבינו הזקן יצא פעם מחדרו ושמע את זוגתו הרבנית משוחחת עם אשה נוספת, ואומרת לה בתוך הדברים – ”שלי [בעלי] אומר”. היא לא רצתה לקרוא לו בשמו, וכשאמרה לה דבר בשמו – אמרה, ”שלי אומר”. בשומעו זאת נפל רבינו הזקן על מזוזות הבית ושקע בדביקות, ואמר: אם ע”י מצוה אחת נעשיתי ”שלי”.. ע”י כמה מצוות אנו של הקב”ה! ואחר-כך אמר תורה קצרה עה”פ ”צאינה וראינה”, שכיצד מגיעים לזה? ע”י ”בנות ציון”, היציאה מהכלים, כדי ”לצאת” מהכלים ו”לראות” – זה נפעל ע”י ”בנות ציון”.

ב

מצינו גם בנוגע לגאולה די”ט כסלו, שבא מצד הקטרוג שלמעלה על הפצת החסידות – הרי הקטרוג התעורר כמה וכמה שנים לפני זה, ואז אמר רבינו הזקן: לולי הי’ מתבטל הקטרוג – הוא לא יודע איך הי’ נראה המעמד ומצב, ומי הציל אז את כללות המעמד ומצב? – ההצלה היתה ע”י בתו של רבינו הזקן, אמו של הצמח-צדק, וכידוע הסיפור בארוכה, ורבינו הזקן החזיק לה טובה עבור זה וגילה זאת לחסידים.

הוראה

וההוראה בזה: רואים שהשקיעו ריבוי השתדלות על ענינים הקשורים עם ”בנות ציון”, עם הנשים, שע”ז נפעלו כמה ענינים, לא רק בנגלה דתורה ולא רק בפנימיות התורה – אלא גם במעשה בפועל, ”כי זה כל האדם את מצוותיו שמור” – זהו תכלית הכל.

ישנו פתגם שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר בשם אביו, שכשם שיש מצוה בכל יום להניח תפילין – כך יש מצוה להקדיש זמן להשפיע על האשה והילדים. מצות תפילין היא מצוה דאורייתא, ומצוה כזו שכל התורה כולה הוקשה לתפילין, וכללות המצוה היא "לשעבד הלב והמוח", ה"שליטין" בכל גוף האדם ובכל נשמת האדם. ובכן, כ"ק אדמו"ר נ"ע בחר לדמות ענין זה לא לסתם מצוה, אלא במצוה כזו שכל התורה כולה הוקשה לה, ותוכנה הוא שיעבוד הלב והמוח.

ובנדוד"ד: ישנם כאלו שרצונם לקמץ בזמן המיועד להשפיע על בני-הבית, היינו, לספר להם ענין שלפי ענינו אולי זה דבר פשוט, אבל בנוגע להם הרי זו ידיעה יסודית, שיכולה לשנות הנהגתם בענינים עיקריים וחיוניים – טוען הוא, כי אין לו זמן! הוא צריך ללמוד, הוא צריך להאריך בתפילה ולעסוק בשאר עניניו.

על זה אומרים לו, כי כשם שעל כל התורה כולה – ועל תפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפילין – הרי הוא לא יגיד שישנו ענין חשוב יותר; הרי זה עיקר כל הענינים, שבזה תלוי העבודה שבלב והעבודה שבמוח! על דרך זה – עליו לדעת היא גם ההשפעה על משפחתו. "כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ואת אחריו לעשות צדקה ומשפט", ועי"ז אברהם אבינו "לקח" את הקב"ה.

וכל ההשתדלויות שעושים בזה – עדיין אינם מספיקים בערך דרישת השעה: זהו דבר שבו תלוי "ציור" הדור הצעיר. וזוהי גם הסיבה שכ"ק מו"ח אדמו"ר השתדל בהפצת המעיינות גם בקרב אלו שלכאורה יש ספיקות אם הם מחוייבות בברכת התורה, אבל מסקנת הדין היא, שהם (הנשים) מחוייבות, כי כל הענינים דלא-תעשה ויראת שמים ומצוות עשה שאין הזמן גרמא – נוגעים להם, וא"כ הם בגדר "מצווה" ללמוד את התורה שמקושר בזה, ובמילא אומרות הן "נותן התורה" על כל התורה כולה, ולפועל התחילו להפיץ גם בשטח ההוא, ובכלים המתאימים לפי עניניה, – להיות וכעת צריכים רק שה"ממוצעים", דהיינו האבות והבעלים והבנים, ימלאו את תפקידם ה"צינורות" שדרכם יקמו "עזרת נשים", באופן שהיה שם "חכמת נשים בנתה ביתה".

א' השיחות דהתוועדות י"ט כסלו ה'תשט"ז, בלתי מוגה.

מסירות נפש

הבחינה על מס"נ

בקשר לנס פורים, מסופר במגילה "ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם". לדבר זה, כמו לשארי הדברים דפורים, זכו אחרי שעמדו כולם "מנער ועד זקן טף ונשים" משך שנה שלימה בתנועה דמס"נ (לא רק בר"ה ויו"כ כ"א גם בימי החול, וגם בעסקם בעובדין דחול), ועי"ז זכו אשר גם על עמי הארץ נפל פחד היהודים. ולא רק כפשוטו שעמי הארץ התייראו מהיהודים, אלא גם כפירוש הרמ"א, בפירושו מחיר יין, שמפרש דברי הפסוק "פחד היהודים" - הוא יראת הוי', שבכל יהודי יש יראת ופחד הוי', הנה פחד זה נפל גם על עמי הארץ, ולא רק פחד בבחי' מקיף אלא זה חודר גם בפנימיות.

הוראה

ההוראה מהנ"ל הוא: הבחינה על מס"נ עד "בכל מאדך" שהוא יהודי של מס"נ (אז ער איז אַ מס"נ איד), הוא כאשר "פחד היהודים" - הוא יראת ה', נופל גם על העניינים שבסביבתו, ולא רק פחד מקיף, כ"א שפועל גם שינוי בפנימיות.

לקו"ש ח"ד עמ' 1281.

מס"נ בתוקף - בכח בורא עולם ומנהיגו

הדבר הי' בימי המשטר הנוכחי במדינה ההיא, בו הנהלת כל העסקים נתונה ביד המלוכה, וכן מאפיות המצות הגדולות הכל נשלט ונוהל בידי פקיד המלוכה. בבוא

זמן אסיפת הקמח - ידעה המלוכה, אשר הכשר הקמח - ה' נתון בידי אאמו"ר, שכן עיר רבנותו הייתה בדרום רוס', ובסביבות עירו שם היו השדות שהצמיחו את עיקר אספקת החיטה עבור כללות מדינת רוס', ובמילא כאשר הוצרכו לשלוח משם את החיטה והקמח הוצרכו לקבל הכשר מרב שהקמח נשמר וכשר לאפיית מצה. וביודעם שכן ה' שנים רבות קודם, הודיעוהו מאת המלוכה שגם בשנה זו יצטרך לתת את ההכשר. אך שיידע שהקמח שייך לממשלה, ואם חלק מהקמח לא יימכר כתוצאה מכך שלא יתן עליו הכשר - שיידע שהוא יוצא במלחמה נגד כלכלת הממשלה, המקבלת את ההכנסה גם מהקמח לצורך הפסח - שאז מחיר הקמח עולה, והממשלה מקבלת הכנסה גבוהה יותר. ענה להם אאמו"ר, שאם יאפשרו לו להעמיד משגיחים משלו, ויצייטו למשגיחים באופן שהקמח ייטחן ע"פ דת ישראל, אזי בודאי ייתן את ההכשר. משא"כ אם לא יתנו רשות למשגיחים, או אם יתנו רשות ואח"כ לא ישמעו בקולם - אזי לא רק שלא יתן את ההכשר אלא יודיע שאין בינו ולקמח מאומה. וענו לו, שיתירו לו להביא משגיחים, ואם הוא לא ייתן הכשר - הרי שהוא יוצא במלחמה נגד הממשלה! ענה להם אאמו"ר, שהוא ייסע לנשיא במוסקבה ויגולל בפניו את כל המעשה, ויאמר לו שזהו דבר שאינו נתון לשינוי, ואם יענישוהו בגלל זה - זהו ענין שלו, אבל לתת הכשר על קמח בלתי כשר למצה, - הרי זה נגד השו"ע, ובמילא נגד הקב"ה, ההכשר הוא לא ייתן!

בראותם שלא עולה בידם, ולאחר שסיפרו זאת לנשיא עצמו - יצאה ההוראה, שכל המקומות המייצאים קמח לפסח, זקוקים לקבל השגחה, ולקבל תעודת כשרות לפסח, ולאפשר הכנסת משגיחים משלו.

הוראה

ומזה ישנה הוראה לכל אחד מאתנו, החל מילדים קטנים: בשעה שנעמדים בתוקף, ואומרים מיד שהתוקף הוא מצד שכן הורה מי ש"ברא את השמים ואת הארץ", ונגד הוראותיו לא נלך בשום אופן, ויהודי לא יעשה דבר נגד השו"ע, אפילו בשעה שכל המלוכה אומרת לו להיפך - אזי סוף כל סוף מצליחים! ויתירה מזו, שהמלוכה גופא, נתנה את ההוראה להרשות את המשגיחים בכל מקום.

אמנם לא לכא"א יש תוקף עד כדי כך, אבל לאידך גם לא לכא"א יש נסיון מסוג כזה - להתייצב נגד מלוכה של 200 מליון איש; ממנו נדרש רק להתייצב מול ה'יצר' שלו. ובכן, אפילו כאשר היצר בא ומנסה לפתותו, באומרו שהאינם יהודים לא יניחו לילד יהודי להתנהג באופן הראוי לילד

יהודי – עליו לענות לו, ששקר הדבר, אינו אמת, וכיון שהולך הוא בכחו של זה ש"נצב עליו" והולך יחד עמו למלחמה נגד כל הדברים המפריעים ליהודי להתנהג כראוי – הרי סוכ"ס מנצחים.

ח"י ניסן תשמ"ג.

השפעה בעולם

"להתגלגל – התגלגלו כל בני העיר"

סיפר הרבי בי"ט כסלו, שכשנסע עם כ"ק אדנ"ע, עברו בדרך נסיעתם ב'יאס', וזה הי' בשנות הסמ"ך, ופגשו שם חסיד זקן אחד בשם בער'ל [וכיצד ניתן לו שם זה? – על זה הי' מעשה, שאדמו"ר הזקן אמר לאביו: בן יולד לך – תקרא לו על שם הרבי, המגיד ממעזריטש, ואח"כ נולד הבן, וקרא לו על שם המגיד ממעזריטש], הוא סיפר להם אז, שהידיעה ממאסרו של רבינו הזקן הגיעה ל'יאס' באיחור של שבועיים, והידיעה מהיציאה מהמאסר, הגיעה בחנוכה, ואף על פי שב'יאס' הי' בעת ההיא רק מגין מצומצם של חסידים – התגלגלו ברחובות כל בני העיר.

וסיים כ"ק מו"ח אדמו"ר: הרי זה הי' מגין מצומצם, אבל 'להתגלגל' – התגלגלו כל בני העיר. – שווה הברכה של כ"ק אדמו"ר הזקן, שלחסידים במקומותיהם יהיו עוזרים. ומזה מבינים, שבאיזה אופן מתבטא העוז? – שלא רק שנותנים את מספר הדולרים, ואח"כ הולכים לענייניהם – אלא מתגלגלים ביחד עם החסידים ברחובות העיר, ומדוע? כי הרבי של אותו חסיד יצא אז ממאסר.

הוראה

וכיון שהרבי סיפר זאת – הרי זו הוראה גם בימינו אלו, ישנם חסידים שטוענים, ש"מי יקום יעקב כי קטן הוא": כשתובעים שתהי' הפצת המעינות חוצה, ושכל מקום ילכו עם "שפיץ חב"ד", עם תורת החסידות ועם הדרכות החסידות ועם הנהגות החסידות, ויפעלו זאת לא רק בעצמם, אלא גם עם בני ביתם וב"חוצה" בכל העולם כולו – הרי ישנה הקושיא: "מי יקום יעקב כי קטן הוא?"

וההוראה מזה, שאין מה להיבהל אם חסידים הם קטנים או גדולים, הרבה

בכמות או מעט בכמות, אלא יש את ברכת אדמו"ר הזקן, שבכל מקום יהיו לחסידים עוזרים, צריך רק להיות בעצמו כדבעי, ואז יפעלו, שלא רק בעצמו "יתגלגל" ברחוב העיר, אלא כל העיר וכל תושבי "יתגלגלו" ביחד עמו כדי "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים".

התוועדות מוצש"ק פ' וישב, כ' כסלו ה'תשי"ז, בלתי מוגה.

להיעשות רובאי – "לקחת" ע"י נגלה

הסדר אצל רבינו הזקן ה' כך: בכל עיר שהי' מגיע, הי' עולה לבימת בית-המדרש או בית-הכנסת, ואומר עניין בנגלה. לאחר שהצליח "לקחת" את הקהל בנגלה [או בלבב את הקהל בנגלה, תלוי בכל מקום לפי עניינו..] – הי' אומר אחריו עניין בחסידות, ומהפכם ממהות למהות!

הוראה

ודרך זו הוראה עבורנו: הרי את השביל פתחו לנו, במילא עבודתנו קלה שלא בערך, מה גם שניתנה לנו ההבטחה שבודאי יהי' זה בהצלחה. ובכן, הדרך היא, כשניגשים לאדם שאינו חסיד לעת-עתה – צריך "לקחת" אותו בנגלה דתורה, וע"י שמבלבלים אותו, או ששוברים מציאותו עי"ז נעשה "כלי קיבול" ויכולים להפכו ממהות למהות. כדי שיהי' ביכולתנו לעשות זאת, צריך שפשוט יהיו בידינו "כלי זיין", לא רק בחסידות אלא גם בנגלה. ואזי, כיון שכאו"א מאיתנו הוא רובאי (כהביטוי שהי' רגיל אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר: "להיעשות רובאי"), הנה כיון שכך עשאוהו, במילא מחובתנו להעמיד את הרובה – ומסתמא הרובה ירה ויקלע במקום הנכון. – הי' מי שאמר פעם: לירות – הוא יודע שעליו לירות; רק שאינו יודע באיזה צד צריך לאחוז את הרובה, מצד זה או מצדו השני; את הפרט הזה שכחו ללמד אותו.. אבל בכל אופן, כיון שנתנו לנו "רובה", מסתמא נתנו לנו רובים בעלי יכולת ירה רק לצד הנכון.. אלא שצריך תחילה להשחיל ברובה "קליע" של נגלה דתורה, ואחר כך, לאחר שהקליע ביטל את הלה ממציאותו – "לוקחים" אותו ואחר כך מהפכים אותו ממהות למהות.

וכוונת הדברים היא לפועל ממש: צריכה להיות תוספת כח והתאמצות יתירה בנגלה דתורה, שאז, מלבד העניין שבזה מצד עצמו – שהרי כל מצוה, ובפרט ענין תלמוד-תורה, צריך ללמודו מצד עצמו – הנה מלבד

זאת הובטחנו, שהדבר יהווה גם סיוע גדול ביותר בשליחותנו בעלמא דין, שהיא - הפצת המעיינות חוצה, אשר לימוד הנגלה ייתן גישה מיוחדת והכשרה מיוחדת והכנה ליכולת ביצוע השליחות, באופן שבמהרה בימינו בכל מקום שרק נפנה - יהי' זה ענין החסידות, שבכל מקום נראה אלקות בגלוי, המתגלה ע"י "מאור שבתורה", זוהי תורת החסידות.

משיחת כ"ד טבת תשי"ב, בלתי מוגה .

להשרף כל פעם מחדש

שמעתי אומרים - למה נקרא שמו של אביו זקנו "שרף" - כי הי' נשרף בתפילתו. והרי בכל זה בא לתפלה שלאחרי' ועוה"פ באותה ההתלהבות כמו בתפלה שלפני זו, ואולי עוד יותר.

הוראה

ההוראה: לשרוף כל ענין בלתי רצוי, ולאחר זה להלהיב באש ההתלהבות לכל דבר טוב וקדוש.

לקו"ש ל"ט עמוד 249.

להיות 'תבלין' בשביל יהודים מסביב

נוהגים היו חסידיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, עפ"י ציוויו, שבחזרתם מלויבאוויטש, הנה בכל עיר ומושב שעברו דרך הילוכם היו חוזרים את המאמרים ששמעו בלויבאוויטש. אחד האברכים, שהי' בעל כשרון והי' מחונן בשפת חלקות, חזר את המאמרים בשפה ברורה ובהסבר, והרגיש בעצמו שיש לו ישות מהחזרה. כי בזה ממלא רצונו של הרבי, ונכנס לכ"ק אדמו"ר האמצעי ליחידות והתאונן על זה ושאל אם יחדול מחזרת דא"ח. ויען לו כ"ק אדמו"ר האמצעי: "א' ציבעלע זאָל פון דיר ווערן אָבער חסידות זאָלסטו

חזר'ך" [שיהי' ממך 'בצל', אבל חסידות תחזור].

הוראה

הרי זה הוראה ברורה, אשר בשביל הפצת המעינות איז כדאי צו ווערן אפילו אַ ציבעלע. והנהגה בשב ואל תעשה מצד טענות הנ"ל הרי זה בא מקליפת "והנחש הי' ערום" שצריך לשרשו. והיינו: גם כאשר הדבר עלול להזיק לו ח"ו, עד כדי כך, שנעשה בדוגמת "ציבעלע" ("בצל"), דבר חריף, שאי אפשר לאכלו בפ"ע.

הרי אופן אכילתו הינה בתור "תבלין" לתבשילים אחרים, שעל ידו נעשים "מטעמים", תבשיל נעים וערב ביותר, ודוגמתו בנמשל - שנעשה בבחינת "תבלין" לכל אותם יהודים הנמצאים סביבו, אף שהוא בעצמו בא לידי רגש של ישות, ועל זה באה ההוראה שהכל כדאי כדי לחזור ולהפיץ חסידות, וכן הפצת התורה בכלל, וכן תוספת הידור בקיום המצוות כולם.

לקו"ש חי"א הוספות פורים, י"א ניסן תשמ"ה, (וראה ג"כ לקו"ש חכ"ג, עמוד 546) ועוד.